

Г Л А С Н И К

А Д В О К А Т С К Е К О М О Р Е В О Ј В О Д И Н Е

Година XXVII

Нови Сад, март, 1978.

Број 3

САДРЖАЈ

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

Душан Шупут

Активна и пасивна легитимација у привредном спору када је странка радна организација која у свом саставу има ООУР

Драгиња Крстић

Обавезе организација удруженог рада и других субјеката уписа у судски регистар, у погледу промена условљених новим законодавством, с посебним освртом на рокове неопходних промена

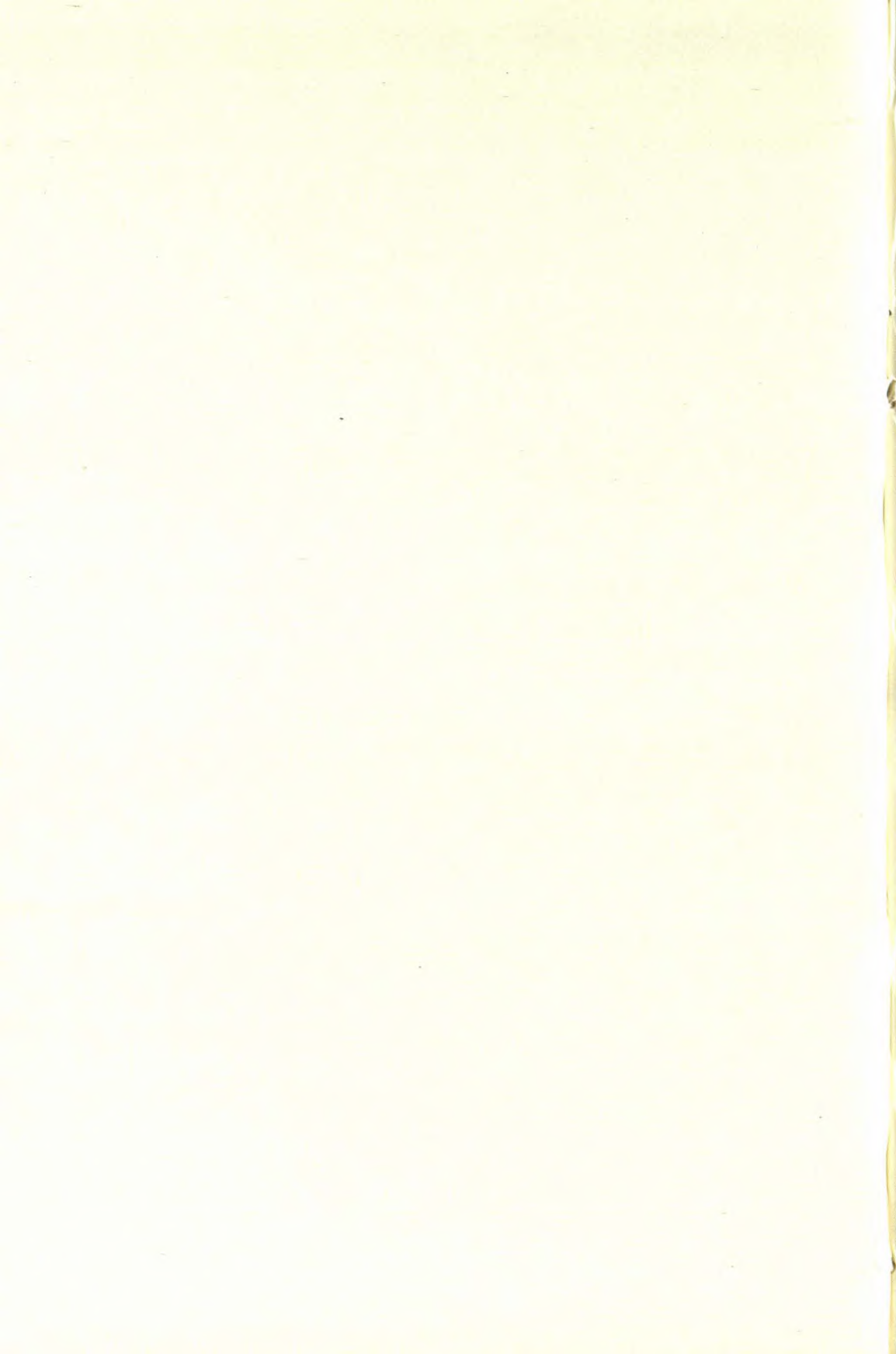
ПРАВНА ПРАКСА

Из судства

ПРЕГЛЕД ПРАВНИХ ЧАСОПИСА

Милош Стојановић

Из садржаја часописа

Г Л А С Н И К

А Д В О К А Т С К Е К О М О Р Е В О Ј В О Д И Н Е

Година XXVII

Нови Сад, март, 1978.

Број 3

Ч Л А Н Ц И И Р А С П Р А В Е

Душан Шупут

председник Окружног привредног суда, Нови Сад

АКТИВНА И ПАСИВНА ЛЕГИТИМАЦИЈА У ПРИВРЕДНОМ СПОРУ КАДА ЈЕ СТРАНКА РАДНА ОРГАНИЗАЦИЈА КОЈА У СВОМ САСТАВУ ИМА ООУР

(ТРЖИШНА ФУНКЦИЈА РАДНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ КОЈА У СВОМ САСТАВУ ИМА ООУР)

І. УВОД

Овлашћења у правном промету привредно-правних субјеката сада имају посебан значај, нарочито у радној организацији која у свом саставу има ООУР, јер чине важан елемент правне односно пословне способности такве радне организације. У ранијем систему правна односно пословна способност радне организације зависила је углавном од врсте и обима регистроване делатности. Сада, осим од регистроване делатности, правна односно пословна способност радне организације која у свом саставу има ООУР зависи и од врсте и обима одговорности ООУР, за обавезе радне организације у чијем су саставу, што ћемо покушати изложити.

Закон о удруженом раду (ЗУР)¹ у члану 16. став 2. одредио је појам радне организације. Према овој одредби „радна организација је самостална самоуправна организација радника повезаних заједничким интересима у раду и организованих у основне организације у њеном саставу или непосредно повезаних јединственим процесом рада, у којој радници заједнички планирају развој и, у складу с тим, удружују рад и средства, утврђују међусобне односе у заједничком пословању, стицању дохотка и остваривању других заједнички утврђених циљева и зада-

¹ Сл. л. СФРЈ број 53/76.

така у раду, производњи и промету, утврђују заједничке основе и мерила за распоређивање дохотка и расподелу средстава за личне дохотке, одлучују о другим заједничким интересима, организују заједничке службе и, на начелима узајамности и солидарности, обезбеђују своју економску стабилност и социјалну сигурност”.

Радна организација је обавезни облик удруживања рада и средстава било да су у радној организацији радници непосредно повезани *јединственим* процесом рада, када у радној организацији не постоје ООУР, или су повезани *заједничким интересом* у раду и организовани у основне организације у њеном саставу када у радној организацији не постоји јединствени процес рада услед постојања више делатности.²

Када су радници у радној организацији непосредно повезани јединственим процесом рада, дакле, када у радној организацији не постоје ООУР, радници стичу доходак и остварују друге заједнички утврђене циљеве и задатке непосредно у радној организацији. Таква радна организација има положај, права, обавезе и одговорности прописане за основну организацију (члан 347. став 2. ЗУР). Правни положај такве радне организације у правном промету познат је из ранијег система, а преузео га је и ЗУР: одговара за своје обавезе свим средствима којима располаже и има сва овлашћења у правном промету која произилазе из регистроване делатности (члан 251. у вези члана 415. ЗУР).

Међутим, овлашћења у правном промету са трећим лицима радне организације која у свом саставу има ООУР, која смо назвали тржишном функцијом ове радне организације, захтевају посебну анализу у том смислу што би требало одговорити на питања:

1. Шта је суштина и колики је обим овлашћења у правном промету са трећим лицима радне организације која у свом саставу има ООУР?

2. Да ли у одредбама ЗУР има довољно основа за постављање система овлашћења у правном промету са трећим лицима овакве радне организације?

Покушаћемо да дамо одговор на постављена питања.

Сматрамо да ЗУР садржи одговор на постављена питања, али не на једном месту, већ у одредбама које прописују садржину самоуправног споразума о удруживању ООУР у радну организацију, а нарочито у одредбама ЗУР о одговорности ООУР за обавезе радне организације у чијем су саставу, у одредбама о делатности овакве радне организације и у одредбама о располагању средствима.

² Закон о јединственој класификацији делатности (Сл. л. СФРЈ бр. 6/76). Уредба о разврставању организација и заједница према јединственој класификацији делатности (Сл. л. СФРЈ бр. 43/76). Одлука о јединственој класификацији делатности (Сл. л. СФРЈ бр. 34/76). Правилник о разврставању организација и заједница по делатностима (Сл. л. СФРЈ бр. 42/76. и 61/77).

Пошто је у току упис у судски регистар свих привредно-правних субјеката организованих у смислу одредаба ЗУР, као нарочито актуелно појавило се питање — да ли и када радна организација која у свом саставу има ООУР у правном промету са трећим лицима може наступати у своје име и за свој рачун.

У вези с овим у пракси се различито поступа:

— основне организације преносе тржишну функцију у целини на радну организацију,

— основне организације у целини остварују тржишну функцију у оквиру своје делатности тако да се овлашћења радне организације и ООУР у њеном саставу међусобно искључују,

— основне организације делимично задржавају ову функцију као своја овлашћења, а делимично овлашћења „преносе” на радну организацију.

Међутим, по нашем мишљењу, могуће је, под одређеним условима да самоуправни споразум из члана 372. ЗУР садржи иста и пуна овлашћења у правном промету са трећим лицима и за радну организацију и за ООУР у њеном саставу.

Изложићемо скицу овлашћења у правном промету са трећим лицима радне организације која у свом саставу има ООУР, који врши за ООУР у свом саставу.

Правни промет са трећим лицима је промет који се обавља са оним привредно-правним субјектима који постоје изван исте радне и сложене организације.

Правни промет између ООУР у истој радној организацији као и онај који обављају радне организације у истој сложеној организацији је интерни³ промет и о њему овде нећемо излагати.

Ова овлашћења у правном промету радне организације која у свом саставу има ООУР назвали смо тржишном функцијом радне организације, јер такав наслов указује на суштину проблема. Наиме, ЗУР осим слободне размене рада (члан 22. ЗУР) и стицања дохотка учешћем у заједнички оствареном дохотку (члан 64—91. ЗУР) говори и о стицању дохотка продајом производа и услуга по тржишним ценама на јединственом југословенском тржишту (члан 61. ЗУР) на основу деловања законитости тржишта (члан 62. став 2. ЗУР).

Овлашћења у правном промету са трећим лицима радне организације који врши за ООУР у свом саставу, а која овлашћења мора да садржи самоуправни споразум из члана 372. у вези члана 454. ЗУР, омогућују тржишну функцију овакве радне организације и одређују њен положај у том правном промету као и положај ООУР у њеном саставу.

Да бисмо дали одговор на питање — да ли и када радна организација која у свом саставу има ООУР у правном промету са трећим лицима може наступати у своје име и за свој рачун, морамо претходно утврдити везу између овог питања и појма ООУР, затим видети у каквом је односу постављено питање пре-

³ И проф. др Јакша Барбић такође сматра да је овај промет интерни промет, „Организација удруженог рада у правном промету”, Информатор, Загреб, 1977, страна 119.

ма удруженим средствима ООУР у радној организацији, а одређени значај у тој анализи има делатност радне организације, врста и обим одговорности ООУР за обавезе радне организације у чијем су саставу, упис делатности у судски регистар, право ООУР да располаже средствима, обавеза ООУР да има свој жи-ро-рачун као и могућност стечаја радне организације која у свом саставу има ООУР.

II. ПОЈАМ ПРАВНОГ ПРОМЕТА

ЗУР није одредио појам правног промета осим што је у члану 243. став 1. прописао да друштвено-правна лица имају овлашћења да у промету друштвеним средствима могу склапати *правне послове*.

Сматрамо да правни промет као појам првенствено обухвата у себи ону садржину коју у грађанском праву називамо правни посао, а у привредном праву под правним прометом мо-рамо разумети привредне уговоре, закључене у оквиру регистро-ване делатности, а то су уговори робног промета.⁴ У ширем смислу као привредне уговоре сматрамо и уговоре новчаног промета (банкарски послови).⁵

Када ЗУР у члану 372. прописује да самоуправни споразум о удруживању ООУР у радну организацију мора, поред осталог, да садржи и одредбу о овлашћењима радне организације у *правном промету* који врши за основне организације у свом саставу, то значи да овај самоуправни споразум уствари треба да садржи и одредбу о томе да ли ООУР овлашћују радну организацију да обавља правни промет „за основне организа-ције”.

Подвлачимо речи „за основне организације”, јер имају нарочити значај за даљи ток излагања; већ сада указују на мо-гућност решења анализираног проблема, пошто нам говоре да ООУР има првенствено право (по закону) да наступа у правном промету са трећим лицима, али да није искључено ни право рад-не организације (по самоуправном споразуму из члана 372. ЗУР) да учествује у правном промету „за основне организације”, уколико је такво овлашћење радне организације уписано у суд-ски регистар. Наиме, када је радна организација овлашћена да наступа „за основне организације” то не значи да она може да буде овлашћена само да наступа у своје име а за рачун ООУР или у име и за рачун ООУР, већ односи између ООУР и радне организације могу да буду уређени и тако да ће радна органи-зација према трећим лицима наступати у своје име и за свој рачун.

⁴ Закон о основама пословања организација удруженог рада у обла-сти промета робе и услуга... (Сл. л. СФРЈ број 43/76).

⁵ Закон о основама кредитног и банкарског система (Сл. л. СФРЈ бр. 2/77).

Али, и када радна организација наступа у своје име и за свој рачун и тада стварни ефекти тога посла припадају ООУР у њеном саставу, а не радној организацији која је са трећим лицем учествовала у том послу, што ће зависити од садржине самоуправног споразума и од облика одговорности ООУР за обавезе радне организације као и од овлашћења радне организације уписаних у судски регистар.

Ако ООУР за обавезе радне организације одговарају неограничено солидарно или неограничено супсидијарно и када промене у судском регистру нису честе, повериоци не би требало да страхују за наплату потраживања од радне организације која у свом саставу има ООУР само због тога што правна односно пословна способност такве радне организације проистиче из самоуправног споразума, а не из закона.

Произилази да наступање радне организације у правном промету са трећим лицима у своје име и за свој рачун, а која у свом саставу има ООУР, има специфичан значај: дејствује само у односу са трећима; где важе одредбе привредног уговора, док за однос између радне организације и ООУР у њеном саставу важе одредбе самоуправног споразума. Ова два правна односа могу да постоје истовремено и један другом не смета.

Према томе, инструмент правног промета биће и надаље привредни (облигациони) уговор, коме може да претходи самоуправни споразум, али између других лица, а не уговорних страна.

Значи, правни промет је обављање привредно-правних послова на јединственом југословенском тржишту у оквиру регистроване делатности ОУР.

III. УТИЦАЈ ДЕЛАТНОСТИ И ОБИМА ОДГОВОРНОСТИ НА ОВЛАШЋЕЊА У ПРАВНОМ ПРОМЕТУ РАДНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ КОЈА У СВОМ САСТАВУ ИМА ООУР

Овај део излагања могли бисмо почети питањем да ли је у колизији одредба члана 410. ЗУР која прописује да је делатност радне организације збир делатности ООУР у њеном саставу, са одредбом члана 372. ЗУР, која говори о томе да самоуправни споразум о удруживању у радну организацију садржи и одредбе делатности радне организације.

Нема колизије између наведених одредаба због тога што у члану 372. ЗУР прописује и то да самоуправни споразум садржи и одредбе „о заједничким пословима и интересима који се остварују у радној организацији”, као и „о правима, обавезама и одговорностима радне заједнице која обавља послове од заједничког интереса за основне организације”. Члан 372. ЗУР, дакле, строго разликује заједничке послове који се обављају у радној организацији од послова од заједничког интереса за основне организације. Произилази да заједнички послови и интереси који се остварују у радној организацији не могу бити ни-

шта друго него конкретizација овлашћења радне организације у правном промету који врши за основне организације, а у оквиру наведене делатности радне организације. Наиме, не могу ООУР да овим самоуправним споразумом овласте радну организацију у чијем су саставу да у своје име и за свој рачун закључује правне послове ако се делатност радне организације не састоји из збира делатности ООУР у њеном саставу.

Одредба члана 410. ЗУР која одређује да је делатност радне организације збир делатности ООУР у њеном саставу омогућује и други облик наступања радне организације у правном промету са трећим лицима за основне организације, тј. да наступа у своје име а за рачун ООУР у свом саставу. Разлог за овакво овлашћење радној организацији у самоуправном споразуму, које свакако ограничава њен правни субјективитет, је постојање неког вида ограничене одговорности ООУР за обавезе радне организације у чијем су саставу, као што и постојање неограничене солидарне или супсидијарне одговорности ООУР за обавезе радне организације омогућава радној организацији да има овлашћење да у правном промету са трећим лицима закључује послове у своје име и за свој рачун.

Послови од заједничког интереса који се обављају у радној заједници радне организације, а за основне организације у њеном саставу, нису делатности радне организације у смислу одредаба ЗУР, већ стручни послови из члана 400. ЗУР. Само изузетно ови стручни послови, с обзиром на обим и остале услове, могу добити карактер делатности у смислу члана 403. ЗУР, али тада је то делатност ООУР, а не радне организације. Важно је разликовати послове радне заједнице од делатности радне организације, како не бисмо поистоветили радну заједницу радне организације са радном организацијом.

Ако се ова разлика уочи, није могућ закључак да и радна заједница може бити овлашћена да закључује послове у своје име а за рачун ООУР или радне организације, а таква схватања често чујемо.

Радна заједница увек закључује правне послове у своје име и за свој рачун у оквиру средстава којима располаже (члан 406. ЗУР). Само у случају престанка радне заједнице предвиђа се солидарна одговорност ООУР за обавезе радне заједнице (члан 407. ЗУР). То је законска солидарна одговорност за обавезе радне заједнице. Самоуправним споразумом није могуће предвидети ни један облик самоуправне солидарне или супсидијарне одговорности ООУР или радне организације за обавезе радне заједнице. Ако бисмо предвидели такву одговорност за обавезе радне заједнице тиме бисмо радну заједницу у погледу њеног правног субјективитета изједначили са радном организацијом, што би било противно духу ЗУР.

Произилази да је делатност радне организације као и обим и врста одговорности ООУР за обавезе радне организације основ за утврђивање овлашћења у правном промету са трећим лицима радне организације за основне организације у чијем су саставу.

Например, ако је делатност радне организације која у свом саставу има ООУР пројектовање и изградња грађевинских објеката тада би радна организација самоуправним споразумом могла да буде овлашћена да има неограничена овлашћења (у своје име и за свој рачун) за куповину грађевинског материјала и продају производа основних организација, уколико је истим самоуправним споразумом предвиђена неограничена солидарна или супсидијарна одговорност ООУР за обавезе радне организације.

Ово не значи да слична овлашћења не могу да имају неке или све ООУР у радној организацији, јер иако је ООУР самоуправним споразумом овластила радну организацију у чијем се саставу налази да у своје име и за свој рачун обавља неке послове она се тиме није одрекла свог законског права да и непосредно⁶ обавља те исте послове када они проистичу и из њене делатности.

Другим речима, сматрамо да нема основа за ограничење овлашћења ООУР само због тога што иста та овлашћења има и радна организација. У пракси су могуће и такве ситуације да је неопходно да иста или слична овлашћења имају и ООУР у саставу радне организације и радна организација у чијем су саставу. Због постојања таквих истовремених овлашћења не могу настати штетне последице. Супротно схватање уствари сматра да су се ООУР давањем таквог овлашћења радној организацији одрекле свог правног субјективитета; да услед „преношења” овлашћења на радну организацију немају правну односно пословну способност. Наиме, правна односно пословна способност ООУР спада у круг неотуђивих права из члана 13. Устава СФРЈ у вези члана 243. ЗУР, а обим те правне односно пословне способности одређен је избором делатности ООУР (члан 415. ЗУР).

Не ради се, дакле, о „преношењу” овлашћења са ООУР на радну организацију, већ о таквом уређивању⁷ међусобних односа удружених ООУР у радној организацији, али тако да иста овлашћења може да има и ООУР и радна организација у чијем је саставу (члан 410. став 3. у вези члана 415. ЗУР).

Оваквом регулисању не смета постојање солидарне или супсидијарне одговорности ООУР за обавезе радне организације. Напротив, ови облици одговорности, и то баш у свом неограниченом облику, омогућују таква овлашћења радне организације с обзиром на то да радна организација нема својих спелстава, па на овакав начин, ангажовањем одговорности ООУР у свом саставу за своје обавезе, у правном субјективитету радне организације долази до изражаја имовина удружених ООУР у радној организацији.

⁶ Видети прилог број 2. и 3. уз пријаву за упис у судски регистар. Правилник о облику и садржини образаца за упис ОУР у судски регистар (Сл. л. СФРЈ број 21/77).

⁷ И проф. др Мартин Ведриш сматра да се у случају давања овлашћења радној организацији да закључује правне послове за рачун ООУР у свом саставу не ради о преносу права, „Привреда и право”, бр. 6/76. страна 17.

Управо у овој конструкцији види се правно-економски значај удруживања ООУР у радну организацију: тржишна функција радне организације може да постоји у циљу стицања заједничког прихода, као заједничког интереса удружених ООУР, а да истовремено не буду угрожена уставна права радника да одлучују о резултатима свога рада, пошто ће припадајући део укупног прихода одмах након остваривања заједничког прихода бити одобрен жиро-рачуну ООУР сагласно одредби из самоуправног споразума „о међусобним односима основних организација и њиховим правима” (члан 372. у вези члана 146. ЗУР).

Сада можемо сагледати колики значај има врста и обим одговорности ООУР за обавезе радне организације. Од врсте и обима одговорности, имајући у виду и делатност, уствари зависи правна односно пословна способност радне организације која у свом саставу има ООУР. Ово због тога што конкретни обим правне способности радне организације која у свом саставу има ООУР више не зависи само од садржине статута и циља правног лица, као некад, већ и од врсте и обима одговорности ООУР за обавезе радне организације. Ако правну односно пословну способност радне организације која у свом саставу има ООУР овако схватимо, а овакво схватање произилази из одредаба члана 372. и 37. ЗУР, закључићемо да појам права располагања из члана 243. и 244. ЗУР нема досадашње значење (*abusus*) већ одређује правну односно пословну способност (имао-ништво).

У вези с овим проф. др Мартин Ведриш истиче: „У сваком случају ово право располагања није садржајно идентично са оним правом располагања што га је 1957. увео Закон о средствима радних организација, а није као што рекосмо нити субјективно право”⁸.

Врсте и обим одговорности ООУР за обавезе радне организације у чијем су саставу из члана 264. и 420. ЗУР у вези члана 5. Уредбе о уписима ООУР у судски регистар били су нам познати, али у овој функцији; да од њих зависи и правни субјективитет радне организације, нису нам били познати.

Ипак, у суштини, оваквим ангажовањем одговорности ООУР за обавезе радне организације не напуштамо теорију правних лица грађанског права; супстрат правног лица и даље је имовина,⁹ опредмећени, а не живи рад, али имовина ООУР, а не радне организације. Путем врсте и обима одговорности ООУР за обавезе радне организације у чијем су саставу имовину ООУР као економски супстрат правног лица користимо два пута: у ООУР и у радној организацији у чијем се саставу налази та ООУР. Оваква улога имовине ООУР у тржишној функцији радне организације која у свом саставу има ООУР је друштвено оправдана, пошто ће и резултат рада након оства-

⁸ „Привреда и право”, број 9/75, страна 16.

⁹ Проф. др Владимир Јовановић: „Супстрат правне особности друштвене правне особе”, „Привреда и право”, 7—8/75, страна 85.

ривања на тржишту путем радне организације као специфичног мандатора ООУР у свом саставу бити враћен ООУР.

Управо због оваквог значаја врсте и обима одговорности ООУР за обавезе радне организације у чијем су саставу ЗУР о овој одговорности има више одредаба него Закон о конституисању.¹⁰ Пре свега, случајеви када постоји законска солидарна одговорност по ЗУР не поклапају се увек са случајевима законске одговорности из Закона о конституисању и Закона о фирми.¹¹ Наиме, ЗУР не претпоставља да постоји законска солидарна одговорност ООУР за обавезе радне организације ако самоуправним споразумом о удруживању није утврђен и у судски регистар уписан неки од облика одговорности који је био могућ у смислу члана 4. Закона о фирми. Напротив, ЗУР у члану 372. предвиђа да самоуправни споразум о удруживању ООУР у радну организацију садржи и одредбе о облицима и условима остваривања одговорности радне организације и о њеним овлашћењима у правном промету који врши за основне организације. Ово је крупна новина. Ова одредба представља основу новог, у већем делу самоуправног, регулационог ове материје.

Да би ЗУР оставио што већи простор за овакво самоуправно регулационо одговорности ООУР за обавезе радне организације, наравно у облицима које ЗУР дозвољава и који због јединственог тржишта у СФРЈ у погледу врста одговорности морају бити јединствени (то је потпуна, солидарна и супсидијарна ограничена и неограничена одговорност) постоји законска солидарна одговорност за релативно мали број односа, само у вези са статусним променама у смислу одредаба члана 326. и 376. ЗУР.

Ова законска солидарна одговорност је таква да увек нови субјект, као правни следник, одговара за обавезе претходника који се услед статусне промене брише из регистра, што произилази из одредаба члана 256. до 261. ЗУР.

Такође је мали број односа из којих проистиче законска супсидијарна одговорност (члан 252. и 253. ЗУР).

У свим другим случајевима ООУР су обавезне да самоуправним споразумом о удруживању у радну организацију предвиде врсту и обим одговорности за обавезе радне организације (члан 420. у вези члана 372. ЗУР). Иако је то законска обавеза, од одлуке ООУР зависи врста и обим одговорности, па је то ипак самоуправна одговорност.

Не постоји, међутим, обавеза да ООУР предвиде самоуправним споразумом врсту и обим одговорности за друге ООУР у саставу исте радне организације. Оваква одговорност је могућа, али није обавезна (члан 255. и 260. у вези члана 421. ЗУР).

Одредбе о одговорности ООУР за обавезе радне организације у чијем су саставу добиће још већи значај, прави и потпуни смисао, доношењем закона који ће регулисати санацију,

¹⁰ Сл. л. СФРЈ бр. 22/73. и 63/73.

¹¹ Сл. л. СФРЈ бр. 22/73.

стечај, принудно поравнање и редовну ликвидацију организација удруженог рада. На овакав закључак упућује и одредба члана 343. став 2. ЗУР која прописује да ће поступак редовне ликвидације над ООУР зависити од тога да ли постоји супсидијарна или солидарна одговорност других ООУР за обавезе основне организације над којом се спроводи поступак редовне ликвидације.

Произилази да је ЗУР дао шире основе за самоуправно регулисање врсте и обима одговорности ООУР за обавезе радне организације него Закон о конституисању и Закон о фирми и тако омогућио да ООУР самоуправним споразумом о удруживању у радну организацију одреде конкретни правни субјективитет радне организације у чијем су саставу.

IV. ОВЛАШЋЕЊА У ПРАВНОМ ПРОМЕТУ РАДНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ КОЈА У СВОМ САСТАВУ ИМА ООУР

Правна сигурност у промету захтева да се у самоуправном споразуму из члана 372. ЗУР утврде и у судски регистар упишу овлашћења субјекта уписа у правном промету са трећим лицима, што је прописано чланом 454. ЗУР и чланом 4. Уредбе о уписима организација удруженог рада и других субјеката у судски регистар.¹²

Радна организација која у свом саставу има ООУР овлашћена је да обавља промет робе и услуга само у оквиру својих делатности уписаних у судски регистар (члан 415. ЗУР). Ако обавља послове ван регистрованих делатности одговараће за привредни преступ из члана 650. ЗУР. Делатности радне организације у којој постоје ООУР су основне делатности које обављају те основне организације (члан 410. став 3. ЗУР). Ово значи да, посматрано са становишта делатности, оваква радна организација која у свом саставу има ООУР, може у своје име и за свој рачун да закључује све уговоре из тако одређене делатности, што би, на први поглед, требало да значи да постављени проблем не постоји. Међутим, чланом 244. ЗУР, а у вези члана 13. и 14. Устава СФРЈ¹³ постављена су ограничења радној организацији која у свом саставу има ООУР тако што је прописано да право располагања друштвеним средствима, по правилу, има ООУР, а тек ако је самоуправним споразумом о удруживању у радну организацију предвиђено то право има и радна организација, али и тада у оквиру овлашћења која су јој дале ООУР у њеном саставу и то самоуправним споразумом из члана 372. ЗУР, а не и неким другим самоуправним споразумом.

Према изложеном и од садржине самоуправног споразума из члана 372. ЗУР, а не само од делатности, зависе овлашћења у правном промету са трећим лицима радне организације која у свом саставу има ООУР, а који обавља за те основне организације.

¹² Сл. л. СФРЈ број 21/77.

¹³ Сл. л. СФРЈ број 9/74.

Врсте овлашћења у правном промету

ЗУР је прописао обавезу уписа у судски регистар овлашћења у правном промету са трећим лицима радне организације који врши за основне организације у свом саставу, али изричито није рекао који су могући облици тих овлашћења. Из досадашњег излагања произилази да се ради о три позната овлашћења у правном промету, чију ћемо садржину покушати да одредимо:

- у своје име и за свој рачун,
- у своје име а за туђе рачун.
- у туђе име и за туђе рачун.

1. Када радна организација која у свом саставу има ООУР има сва овлашћења у правном промету са трећим лицима (у своје име и за свој рачун)?

Радна организација која у свом саставу нема ООУР има положај, права, обавезе и одговорности одређене законом за основну организацију (члан 374. став 2. ЗУР). Правни положај овакве радне организације је, дакле, одређен одредбама ЗУР (члан 320—345).

Међутим, положај, права, обавезе и одговорност радне организације која у свом саставу има ООУР није одређен само законом, већ зависи и од садржине самоуправног споразума о удруживању ООУР у радну организацију из члана 372. ЗУР, где је, поред осталог, прописано да тај споразум садржи и одредбу „о удруживању средстава и њиховој намени”. Чланом 251. ЗУР прописано је да Друштвено-правно лице одговара за обавезе средствима којима располаже. Према члану 37. ЗУР и радна организација која у свом саставу има ООУР је правно лице. Али, средства за производњу и друга средства рада у смислу члана 227. ЗУР, као што су ствари, материјална права и новчана средства, радници користе у основним организацијама удруженог рада, а што значи да радна организација која у свом саставу има ООУР има само наменски удружена средства од стране тих ООУР (члан 372. у вези члана 254. став 1. ЗУР). Ова удружена средства могу да буду релативно мала, а што би требало да значи да су и овлашћења такве радне организације ограничена тим средствима.

Осим тога, ООУР у саставу радне организације могу да ограниче своју одговорност за обавезе радне организације само до висине удружених средстава када се у фирму радне организације уноси ознака ограничене одговорности (члан 420. став 3. ЗУР у вези члана 5. став 3. Уредбе о уписима ОУР у судски регистар).

Произилази да је економска снага радне организације која у свом саставу има ООУР ограничена обимом и наменом средстава удружених на нивоу радне организације и обликом од-

говорности ООУР за обавезе радне организације. Оваква радна организација могла би да упише у судски регистар, сагласно самоуправном споразуму, да има сва овлашћења из свог предмета пословања, иако су фактички та овлашћења ограничена висином и наменом удружених средстава ООУР у радној организацији и врстом и обимом одговорности ООУР за обавезе радне организације у чијем су саставу. Ако би оваква радна организација, са ограниченом одговорношћу, закључила правне послове у своје име и за свој рачун мимоилазећи намену и висину удружених средстава и не водећи рачуна да ООУР у њеном саставу за њене обавезе одговарају ограничено, могла би доћи у стечај без истовременог стечаја ООУР у њеном саставу.

Такво понашање радне организације представљало би својеврсну злоупотребу права, па ако би се утврдило да су и ООУР у њеном саставу имале економске користи од таквог пословања у конкретном спору могао би се одбити приговор ООУР да нема пасивну легитимацију према оштећеном повериоцу, јер би се морало закључити код таквог стања ствари да између радне организације и ООУР у њеном саставу постоји привредни идентитет. Наиме, „код послова које радна организација закључује у своје име и за свој рачун могло би се говорити о привредном идентитету свих основних организација и радне организације”.¹⁴ Ово уствари значи да су у таквом случају радна организација и ООУР у њеном саставу неограничени солидарни дужници без обзира на то што тај облик одговорности ООУР за обавезе радне организације није уписан у судски регистар. Можемо очекивати да ће судска пракса у интересу заштите поверилаца узети такав став.

Друкчији је, међутим, правни положај радне организације која у свом саставу има ООУР када је самоуправним споразумом о удруживању у радну организацију предвиђено да ООУР одговарају за обавезе радне организације у чијем су саставу неограничено солидарно (члан 264. у вези члана 420. ЗУР). Таква радна организација, по нашем мишљењу, има у правном промету са трећим лицима сва овлашћења из свог предмета пословања и све послове из свог предмета пословања може да закључује у своје име и за свој рачун ако се таква овлашћења утврде самоуправним споразумом из члана 372. ЗУР и упишу у судски регистар. Сигурност поверилаца је тада потпуно обезбеђена, чак је и појачана, јер уз радну организацију као главног дужника стоје ООУР у њеном саставу као солидарни дужници, што као вид обезбеђења потпуно одговара савременом начину пословања који захтева брзину и ефикасност, а временом ће се и инострани пословни партнери навићи да се из фирме такве радне организације обавесте и о врсти и обиму одговорности ООУР за обавезе радне организације.

¹⁴ Проф. др Јакша Барбић, исто дело, стр. 165.

Овакав облик одговорности¹⁵ ООУР за обавезе радне организације у чијем су саставу (неограничена солидарна одговорност) најбоље би одговарао оним радним организацијама које у свом саставу имају ООУР чије су делатности сродне, као на пример делатности грађевинарства које су сврстане у гране, групе и подгрупе. (ООУР се организују по делатностима, члан 410. у вези члана 320. ЗУР.)

Ово због тога што заједнички интерес ООУР удружених у радну организацију може да буде интензивније изражен; да заједништво ООУР у радној организацији буде чвршће, јер то захтева међусобно повезани процес рада (члан 346. ЗУР) тако да се само заједнички остварен резултат рада свих радника у свим ООУР у тој радној организацији може као вредност изразити на тржишту, тј. када се резултат рада радника у ООУР не може као вредност самостално изразити на тржишту, али може у радној организацији (члан 320. став 1. тачка 2. ЗУР).

Осим овога, могу постојати и други разлози за чвршће повезивање ООУР у саставу радне организације путем неограничене солидарне одговорности за обавезе радне организације када ООУР из специјалних разлога хоће да у већој мери истакну тржишну функцију своје радне организације и овласте је да у правном промету са трећим лицима наступа у своје име и за свој рачун; када радна организација има фирму под којом је постигла завидан пословни углед, нарочито у обављању спољно-трговинских послова.¹⁶ Такво овлашћење за радну организацију која у свом саставу има ООУР предвиђа и члан 7. став 2. тачка 2. Закона о промету робе и услуга са иностранством чак и онда када ни једна ООУР у њеном саставу није овлашћена да обавља спољно-трговински промет, ако је и ово овлашћење радне организације предвиђено самоуправним споразумом о удруживању у радну организацију.

Дакле, одговарајућом нормативном техником приликом израде самоуправног споразума из члана 372. ЗУР могуће је, када је то целисходно, радној организацији која у свом саставу има ООУР, одредити тржишну функцију на тај начин што ће се предвидети да ООУР одговарају неограничено солидарно за обавезе радне организације услед чега та радна организација стиче услове да обавља у своје име и за свој рачун све послове из своје делатности (члан 410. став 3. ЗУР).

Овакво уређивање односа могуће је и због тога што самоуправни споразум из члана 372. ЗУР мора да садржи и одредабу „о начину распоређивања и исказивања заједничког прихода“, а било би у складу и са чланом 146. ЗУР који предвиђа да

¹⁵ О облицима одговорности ОУР видети: Шупут Душан, „Одговорност за обавезе организација удруженог рада према ЗУР“, Гласник Адвокатске коморе Војводине, Нови Сад, број 2/77.

¹⁶ Закон о промету робе и услуга са иностранством (Сл. л. СФРЈ број 15/77).

Закон о обављању привредних делатности у иностранству (Сл. л. СФРЈ број 15/77).

Закон о левизном пословању и кредитним односима са иностранством (Сл. л. СФРЈ број 15/77).

„радници у основној организацији преко жиро-рачуна основне организације остварују укупан приход основне организације и располажу средствима којима управљају”.

Одредбу члана 146. ЗУР не би требало да тумачимо тако да су ООУР обавезне да свој укупан приход остварују у сваком случају непосредно на тржишту.

Могућност непосредног остваривања укупног прихода од стране ООУР свакако постоји, али то не значи да није могуће да се укупан приход ООУР остварује и преко тржишне функције радне организације као заједнички приход који се, сагласно одредбама самоуправног споразума из члана 372. ЗУР, распоређује као укупан приход ООУР и одобрава њиховим жиро-рачунима према доприносу у заједничком производу.

„Категорију заједничког прихода неки очигледно нису добро схватили и зато приликом њеног спровођења у пракси имају велике невоље. Заједнички приход је приход који добијамо за производ (групу производа) који је резултат заједничког рада на одређеном производу. У пракси појединци произвољно тумаче као заједнички приход заједнички инкасо на жиро-рачуну преко којег удружене организације обављају платни промет (прелазни жиро-рачун) или једноставно збир укупних прихода основних организација. Због ове темељите грешке у поимању, погрешне су и разраде економских основа и инструмената. Заједнички приход остварују само организације које раде на истом (истим) производима.”¹⁷

У овом смислу могуће је наплаћивање потраживања по основу заједничког производа односно вршења заједничких услуга и преко пролазног рачуна интерне банке и преношењем средстава са овог рачуна на жиро-рачуна основних организација код СДК (члан 51. став 1. тачка 6. Закона о основама кредитног и банкарског система).

Постојање жиро-рачуна у ООУР није, дакле, сметња, већ могућност да ООУР заједничка потраживања за заједнички производ наплате најпре као заједнички приход путем радне организације у чијем су саставу, а да се потом припадајући део из тако наплаћеног заједничког прихода одобри жиро-рачуну ООУР. И овај систем обезбеђује да радници ООУР располажу средствима којима управљају, иако — због изложених околности — ООУР у којој су удружили рад не учествују непосредно у правном промету. У овом смислу постоји, дакле, истовремено више односа: односи између ООУР и радне организације, међусобни односи ООУР у вези са заједничким пословима и интересима који се остварују у радној организацији и односи радне организације са трећим лицима.

Овде се правни промет не поклапа у свему са економским прометом: радна организација учествује у правном промету са трећим лицима у своје име и за свој рачун, иако посао економски не припада њој, већ ООУР у њеном саставу.

¹⁷ Роман Алберт: „Поглед на садашњи тренутак остваривања ЗУР”, „Привреда и право”, број 11/77.

Овај облик овлашћења у правном промету радне организације која у свом саставу има ООУР произилази из заједничких интереса удружених ООУР и не представља универзални модел, већ један облик који би требало користити само када је целисходан.

Када је делатност ООУР по својој природи таква да се резултати заједничког рада радника у радној целини која се организује као основна организација могу самостално изразити као вредност на тржишту (члан 346. ЗУР) вероватно самоуправни споразум из члана 372. ЗУР не мора да садржи неограничену солидарну одговорност ООУР за обавезе радне организације, услед чега и овлашћења радне организације у правном промету са трећим лицима могу да буду друкчија (у своје име а за рачун ООУР или у име и за рачун ООУР у свом саставу).

Произилази да опредељење за врсту и обим одговорности ООУР за обавезе радне организације и за облик овлашћења ове радне организације у правном промету са трећим лицима у смислу ЗУР није само правно-техничко питање, које се у пракси често рутински решава преузимањем туђих облика не водећи рачуна о својим приликама, већ најзначајније питање које би требало решити приликом удруживања ООУР у радну организацију: од решења овог питања зависи даљи развој односа између ООУР и радне организације, па и међусобни односи ООУР у саставу исте радне организације. Уопштено, од врсте и обима одговорности ООУР за обавезе радне организације у чијем су саставу на првом месту требало би да зависи и избор облика овлашћења у правном промету са трећим лицима за основне организације у свом саставу.

Покушали смо да докажемо да право располагања ООУР друштвеним средствима, установљено чланом 244. ЗУР, није угрожено ако ООУР самоуправним споразумом о удруживању из члана 372. ЗУР предвиде да и радна организација у чијем су саставу има овлашћења да располаже друштвеним средствима, али само онда ако су таква овлашћења утврђена самоуправним споразумом о удруживању ООУР у радну организацију, а не и неким другим споразумом.

Ово располагање друштвеним средствима од стране радне организације која у свом саставу има ООУР је, у изложеном смислу, специфично због тога што се то располагање ипак обавља у заједничком интересу удружених ООУР, сагласно самоуправном споразуму о удруживању ООУР у радну организацију; у обављању тржишне функције радне организације у циљу остваривања заједничког резултата рада. То располагање у ствари и није располагање у правом смислу речи, јер по редовном току ствари, након продаје робе или услуга од стране такве радне организације и извршене наплате, њена је обавеза да жиро-рачунима удружених ООУР одобри припадајуће делове из заједничког укупног прихода. Према томе, ово располагање од стране радне организације која у свом саставу има ООУР је привидно располагање. У суштини радна организација је извр-

пила *налог*¹⁸ ООУР из самоуправног споразума о удруживању у радну организацију да обави овај тржишни посао као заједнички посао. Право располагање овим средствима од стране ООУР тек предстоји. Због тога је овде веома важно разликовати технику од суштине. Ако не уочимо ову разлику могући су неспоразуми. Ако су ООУР овластиле радну организацију да на тржишту наступа за основне организације у свом саставу, давањем таквог овлашћења ООУР нису се истовремено одрекле свог изворног и неотуђивог права да располажу средствима.

У вези с изложеним је и питање да ли ООУР могу „пренети” сва овлашћења у правном промету са трећим лицима на радну организацију и да ли ООУР тим „преношењем” губе право да и непосредно закључују правне послове из оквира „пренетих” овлашћења.

С обзиром на изложени став да то и није трајно „преношење” права располагања са ООУР на радну организацију, већ специфичан налог, ово питање губи значај. Ако ово питање ипак има практичног значаја требало би да важи оно што је предвиђено самоуправним споразумом из члана 372. ЗУР, јер то питање спада, под изложеним околностима, у област аутономног регулисања.

Наиме, према члану 37. ЗУР радна организација као друштвено-правно лице има права, обавезе и одговорности на основу устава, закона, и *самоуправног споразума о удруживању*, односно на основу акта о оснивању. Члан 372. ЗУР предвиђа да се самоуправним споразумом о удруживању ООУР у радну организацију одређује који ће се заједнички послови и интереси *остваривати* у радној организацији. Сматрамо да је овде у питању такав заједнички посао и интерес уколико је самоуправним споразумом о удруживању као такав утврђен. Ово је, дакле, питање које може да се реши самоуправним споразумом о удруживању ООУР у радну организацију аутономно, али у духу нашег друштвено-економског система. То би била једна од оних одредаба која не мора да буде шаблонска у свим самоуправним споразумима.

„Опасност од формализма, од простог преношења из гране у грану привреде, из организације у организацију удруженог рада, шаблонских аката којима се уређују самоуправни односи, представља једну од суштинских опасности, удаљавање од стварних потреба радника, умртвљивање живе материје која тражи конкретан прилаз, уочавање особености и адекватне форме за сваку ситуацију. При томе природа и дух основних економских и правних института мора бити сачувана као основ и израз друштвено-економских система.”¹⁹

¹⁸ Налог (*modus*) може да значи и обавезу за учесника у послу. Овде је управо такав случај. Др Андрија Гамс: „Увод у грађанско право”, општи део, III издање, 1959, страна 224.

¹⁹ Киро Гангоров, председник Скупштине СФРЈ: „Актуелна питања улоге права, правне науке и правника у остваривању друштвено-економског и политичког система на основу устава и ЗУР”, реферат на III конгресу правника Југославије, „Привреда и право”, број 12/77, страна 10.

Све што смо рекли о солидарној неограниченој одговорности ООУР за обавезе радне организације као услову да радна организација може да буде овлашћена да обавља правни промет са трећим лицима у своје име и за свој рачун важи и када су ООУР за обавезе радне организације у чијем су саставу самоуправним споразумом предвиделе да одговарају супсидијарно неограничено. Ово због тога што је у члану 264. став 3. ЗУР прописано да су супсидијарни дужници уствари солидарни дужници, ако је поверилац без успеха покушао да потраживање намири од главног дужника.

Произилази да овлашћења у правном промету радне организације која у свом саставу има ООУР и одговорност ООУР за обавезе радне организације у чијем су саставу чине целину, која може да буде складна целина када радна организација има сва овлашћења из свог предмета пословања и када у правном промету са трећим лицима наступа у своје име и за свој рачун, а ООУР одговарају за обавезе радне организације неограничено солидарно или супсидијарно.

Ова целина, по нашем мишљењу није складна када радна организација има сва овлашћења из свог предмета пословања и може да наступа у своје име и за свој рачун, али постоји ограничена солидарна или супсидијарна одговорност или одговорност до висине удружених средстава ООУР за обавезе радне организације у чијем су саставу.

Ово питање није само теоријско, већ може да има крупне практичне последице. Ако влада потпуни склад између овлашћења радне организације у правном промету са трећим лицима и врсте и обима одговорности ООУР за обавезе радне организације у чијем су саставу, таква радна организација има пун правни субјективитет и сигуран положај у правном промету са трећим лицима; не може пасти под стечај без истовременог стечаја над свим ООУР у свом саставу, а што је готово немогуће.

Међутим, ако постоји несклад између овлашћења радне организације у правном промету са трећим лицима и врсте и обима одговорности ООУР за обавезе радне организације у чијем су саставу, могуће су различите последице почев од непостојања чврсте правне везе између повериоца и ООУР која је имала економску корист из посла, па до фиктивног стечаја.

2. Када радна организација која у свом саставу има ООУР у правном промету са трећим лицима учествује у своје име а за рачун ООУР у свом саставу?

Видели смо да под одређеним условима радна организација која у свом саставу има ООУР може имати овлашћења да у правном промету са трећим лицима наступа у своје име и за свој рачун. У свим другим ситуацијама радна организација која

у свом саставу има ООУР може да наступа у своје име а за рачун ООУР или у име и за рачун ООУР (једне ООУР, више ООУР или свих ООУР).

Када радна организација наступа у своје име а за рачун ООУР у свом саставу, тако закључени посао има доста сличности са комисионим послом, мада има и разлика из којих се може закључити да то ипак није комисиони посао.

Прва сличност је у томе што и овде један субјекат, радна организација, као и код комисионог посла, наступа у своје име а за рачун ООУР у свом саставу, док комисионар у комисионом послу наступа за комитента. И у једном и у другом случају посао економски припада лицу за чији рачун је посао закључен и то се на први поглед види из конструкције посла.

Друга сличност је у томе што је и овде, као и код комисионог посла, радна организација у правном односу са трећим лицем, пошто наступа у своје име. Радна организација је дужна да посао оконча, да од трећег лица прими све што је овај дужан и да све то одобри рачуну ООУР.

Разлика је у томе што овлашћења у правном промету са трећим лицима радне организације која наступа у своје име а за рачун ООУР у свом саставу не извиру из комисионог уговора, већ из самоуправног споразума о удруживању ООУР у радну организацију у којој је заједништво ООУР трајније. Из овога следи да ако дође до спора из комисионог посла као облигационог односа за решење тога спора надлежан је редовни суд. Уколико дође до спора између радне организације и ООУР у њеном саставу из посла који је настао у вези овлашћења радне организације из самоуправног споразума за спор је надлежан суд удруженог рада (члан 578. став 2. ЗУР).

Затим, радна организација има право и дужност да закључује послове само за ООУР у свом саставу, а није овлашћена да тако наступа и за друге налогодавце.

Конечно, радна организација ове послове за ООУР у свом саставу не обавља за комисиону провизију, већ ООУР удружују унапред средства у циљу обављања заједничких послова и интереса (члан 372). Заједнички интерес је толико изражен да чак обавезно мора да постоји неки облик одговорности ООУР за обавезе радне организације, у чему видимо и најбитнију разлику између овог овлашћења радне организације и комисионог посла.

Најцелисходније је да самоуправни споразум из члана 372. ЗУР предвиђа да радна организација има овлашћења да са трећим лицима закључује правне послове у своје име а за рачун ООУР у свом саставу ако је тим самоуправним споразумом предвиђена солидарна или супсидијарна *ограничена* одговорност ООУР за обавезе радне организације. Између оваквог овлашћења радне организације (у своје име а за рачун ООУР у свом саставу) у правном промету са трећим лицима и оваквих врста и обима одговорности такође влада потпун склад, пошто је

тржишна функција радне организације с оваквим овлашћењем скученија од тржишне функције радне организације која наступа у своје име и за свој рачун.

3. Овлашћење радне организације која у свом саставу има ООУР да закључује послове у име и за рачун ООУР у свом саставу (у туђе име и за туђи рачун)

Изложили смо могућности да радна организација која у свом саставу има ООУР закључује послове у своје име и за свој рачун као и у своје име а за рачун ООУР у свом саставу. Да ли постоји и могућност да таква радна организација учествује у правном промету са трећим лицима у име и за рачун ООУР у свом саставу, дакле, као заступник?

И овакво овлашћење би било могуће, па чак и целисходно, када је самоуправним споразумом о удруживању ООУР у радну организацију (члан 372. ЗУР) предвиђено да ће ООУР за обавезе радне организације одговарати само удруженим средствима, дакле, када за обавезе радне организације постоји ограничена одговорност ООУР у њеном саставу (члан 420. став 4. у вези члана 254. став 1. ЗУР). Свакако да је ово заступничко овлашћење радне организације у исто време и обавештење трећим лицима да је тржишни потенцијал такве радне организације ограничен, а та ограниченост је последица ограничене одговорности ООУР за обавезе радне организације. Овакво овлашћење није супротно ЗУР. Ако се упише у судски регистар у корист радне организације сви послови закључени путем радне организације од момента закључења правно и економски припадају заступаној ООУР.

Поред ограничене одговорности ООУР за обавезе радне организације као следећи разлог за опредељење за ову врсту овлашћења радне организације у правном промету са трећим лицима јесте постојање таквих ООУР у радној организацији чији се резултат рада може као вредност изразити самостално на тржишту (члан 320. став 1. тачка 2. ЗУР). Овај разлог сигурно не постоји када се заједнички резултат рада свих ООУР удружених у радну организацију једино може као вредност изразити на тржишту као заједнички производ, услед међусобног повезаног процеса рада (члан 346. ЗУР) али тада не долази у обзир ни ограничена одговорност ООУР за обавезе радне организације у чијем су саставу.

Основ овог заступања је самоуправни споразум, а не уговор, како је уобичајено међу субјектима који нису у саставу исте радне организације.

Радна организација као заступник учествује у послу, али у туђе име и за туђи рачун; у име и за рачун свих или појединих ООУР у свом саставу. То значи да права и обавезе из правног посла не настају за радну организацију, већ за заступану ООУР.

Изјава радне организације као заступника ООУР у свом саставу је ваљана ако је дата у оквиру овлашћења из самоуправног споразума.

Постојање овог овлашћења радне организације у правном промету са трећим лицима која у свом саставу има ООУР требало би да указује на то да је делатност удружених ООУР по својој природи таква да се резултат рада сваке ООУР може самостално изразити на тржишту.

V. ДЕЈСТВО УПИСА ДЕЛАТНОСТИ НА ПРАВНИ СУБЈЕКТИВИТЕТ РАДНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ И ООУР У ЊЕНОМ САСТАВУ

Чланом 37. ЗУР, сагласно члану 45. Устава СФРЈ из 1974. дат је правни субјективитет основној организацији удруженог рада и то на првом месту основној организацији, а радној организацији у општем појму „друге организације удруженог рада”.

Пре ЗУР и Устава из 1974. према члану 2. Закона о конституисању и упису у судски регистар ООУР је имала својство правног лица. Још раније, чланом 4. Закона о изменама и допунама²⁰ Основног закона о предузећима (ОЗОП) измењен је члан 9. ОЗОП тако што је утврђено под којим условима део предузећа, као самостална организација удруженог рада, може стећи својство правног лица. У нашем праву, дакле, имамо значајне новине: ООУР је као *део* радне организације правно лице. Правни субјективитет ООУР произилази из устава и закона, а не из аутономног општег акта, као што је могла настати СОУР 1968. То су нови елементи у појму правног лица у нашем праву који су толико значајни да излазе из оквира привредног права.²¹

Организације удруженог рада, као друштвено-правна лица, су субјекти права од момента стицања својства правног лица. Тај моменат за различите субјекте не наступа у исто време. Тако, на пример, ООУР стиче својство правног лица даном када је одлука о организовању постала пуноважна (члан 321. ЗУР). Радна организација стиче својство правног лица у моменту доношења акта о оснивању. Ако је радна организација настала услед промена у организовању (члан 376. ЗУР) својство правног лица стиче у моменту доношења самоуправног споразума о променама у организовању.

Суштина правног лица је у томе што стицањем овог својства правно лице може да буде носилац овлашћења и обавеза, што смо обично означавали као правну способност правног лица. Тако су се појам правног лица и појам правне способности готово поклапали и били пример таутологије у праву.

ЗУР, међутим, време настанка правног лица, по правилу, временски одваја од момента стицања правне односно пословне

²⁰ Сл. л. СФРЈ бр. 46/68.

²¹ Др Владимир Јовановић: „Устав и правни субјективитет организација удруженог рада”, „Привреда и право”, бр. 6/74.

способности тако што у члану 415. прописује да организације удруженог рада пословну способност стичу *уписом* својих делатности у судски регистар. Значи, тек након уписа делатности у судски регистар ОУР може да закључује уговоре и да обавља друге послове промета робе и услуга само у оквиру делатности које су уписане у судски регистар, пошто имају специјалну правну способност, која произилази из делатности, за разлику од опште правне способности физичких лица. У оквиру ове специјалне правне способности правно лице има потпуну пословну способност.

Ово разликовање момента стицања својства правног лица од момента када је то правно лице стекло правну односно пословну способност има значаја. Послови закључени пре стицања својства правног лица су апсолутно ништави и не производе правно дејство. Послови закључени ван оквира регистроване делатности, тј. изван специјалне правне способности, повлаче одговорност за привредни преступ (члан 650. став 1. тачка 6. ЗУР) али нису апсолутно ништави, већ се њихова ваљаност цени по правилима привредног права.

У вези с овим је и питање да ли упис података у судски регистар према ЗУР има конститутиван или декларативан значај. Из изложеног, а и из одредаба члана 451. ЗУР, могли бисмо закључити да упис чињеница у судски регистар које се односе на својство правног лица ОУР има декларативан значај; правно лице постоји и пре уписа, али га упис чини јавним. Али, у погледу чињеница од којих зависи правна способност ОУР, као што је делатност, упис има конститутиван значај, а то значи да се сматра да те чињенице настају уписом у судски регистар, јер „упис у судски регистар има правно дејство према трећим лицима од дана уписа“ (члан 451. став 2. ЗУР).

Произилази да имамо комбиновани систем уписа у судски регистар који је сличан систему уписа у романском правном подручју. Ипак, упис података у судски регистар у нашем правном систему у основи сада има декларативно значење, јер битна чињеница, настанак правног лица као привредно-правног субјекта, не зависи од уписа у судски регистар, већ од закона (члан 37. ЗУР).

У време важења ОЗОП²² упис у судски регистар имао је конститутиван значај, јер је предузеће стицало својство правног лица уписом акта о оснивању у регистар привредних организација (члан 128. став 3. и члан 152. став 1. ОЗОП).

Тако ЗУР мимоилази и систем пријаве и систем одобрења, класичне начине стицања својства правног лица, јер „суд је дужан да изврши упис у судски регистар ако је пријаву са прописаном садржином поднело овлашћено лице, ако су пријави приложене одређене исправе са прописаном садржином којима се доказују чињенице које су од значаја за упис у судски регистар и ако је захтев за упис у складу са законом“ (члан 449. ЗУР).

²² Сл. л. СФРЈ бр. 31/67, 48/68.

VI. ОПШТИ ЗАКЉУЧАК

Радна организација која у свом саставу има ООУР може да буде овлашћена да у правном промету са трећим лицима наступа у своје име и за свој рачун, а може да постоји и таква радна организација која *мора* да има ово овлашћење када то захтева међусобно повезани процес рада ООУР удружених у таквој радној организацији. Али, овај облик овлашћења радне организације треба схватити тако да је то овлашћење у правном промету у име и за рачун радне организације само у односу на трећа лица (у односу на лица са којима радна организација ступа у облигационе односе) док за односе радне организације и ООУР у њеном саставу важе одредбе самоуправног споразума „о начину распоређивања и исказивања заједничког прихода“ (члан 372. ЗУР). Ово је логично, јер под појмом правног промета подразумевамо само тржишне односе, а не интерни промет између ООУР и радне организације.

Није супротно одредбама ЗУР да самоуправни споразум из члана 372. ЗУР садржи исто овлашћење у правном промету (у своје име и за свој рачун) и за радну организацију и за ООУР у њеном саставу, уколико је облик одговорности ООУР за обавезе радне организације и резултат рада ООУР такав да се и радна организација и ООУР у њеном саставу могу појавити на тржишту са истим производом. Ако је резултат рада ООУР такав да се не може самостално изразити на тржишту, већ само као заједнички резултат рада свих ООУР удружених у радну организацију услед међусобно повезаног процеса рада (члан 346. ЗУР) тада је економски императив да овлашћења у правном промету за ООУР у свом саставу има само радна организација, што ЗУР подразумева, јер је заједнички интерес свих ООУР да заједнички остваре укупан приход путем радне организације у чијем су саставу.

Овакво остваривање заједничког укупног прихода омогућено је одредбама члана 4. Закона о утврђивању и распоређивању укупног прихода и дохотка.²³

И Закон о књиговодству²⁴ у одредбама члана 2, 11. и 39—43. обавезује радну организацију која у свом саставу има ООУР да одреди облик пословних књига и технику књиговодства на начин који обезбеђује увид у располагање друштвеним средствима, због чега и прописује састављање збирног и консолидованог биланса за радне организације које у свом саставу имају ООУР.

У том смислу је и одредба члана 8. став 2. тачка 5. Уредбе о начину и условима под којима корисници друштвених средстава могу код СДК отворати и укидати жиро-рачуне,²⁵ где је

²³ Сл. л. СФРЈ број 62/77.

²⁴ Сл. л. СФРЈ број 58/76.

²⁵ Сл. л. СФРЈ број 59/77.

предвиђена могућност отварања рачуна и у ову сврху — у циљу наплаћивања потраживања по основу заједничког прихода.

Делатност ООУР као и врста и обим одговорности ООУР за обавезе радне организације у чијем су саставу одређују правну односно пословну способност те радне организације и опредељују врсту њених овлашћења у правном промету са трећим лицима. Док су делатност и врсте одговорности прописане, обим одговорности ООУР за обавезе радне организације уређује се самоуправно и због тога квалитет нормативне активности у овој области има велики значај иако постоји посебан Закон о обезбеђивању плаћања између корисника друштвених средстава.²⁶

У случајевима када не постоје средства обезбеђења из наведеног закона или су неважећа, а нарочито у пословима са иностранством, важиће одредбе о одговорности ООУР за обавезе радне организације уписане у судски регистар. Отуда и обавеза радне организације која у свом саставу има ООУР да у фирми истакне, као саставни елемент фирме, врсту и обим одговорности ООУР за обавезе радне организације (члан 420. став 3. ЗУР).

Овај рад завршићемо цитатом који резимира претходна излагања:

„Но нема сумње да радна организација врши своју функцију на тржишту ради реализације заједничког или заједничких интереса основних организација у њеном саставу. Основне организације су стога дужне да јој омогуће сигуран и сврсисходан наступ на тржишту и да одаберу онај систем одговорности који ће радној организацији омогућити успешно вршење њезине функције”.²⁷

²⁶ Више о овоме: Шупут Душан, „Менични и чековни спор у вези са Законом о обезбеђивању плаћања између корисника друштвених средстава”, Гласник Адвокатске коморе Војводине, број 5/76.

²⁷ Звоне Рихтман, „Управљање друштвеним средствима и права, обавезе и одговорности радника и друштвених правних особа при коришћењу, управљању и располагању и у правном промету друштвеним средствима према ЗУР”, реферат за Саветовање у Опатији 1976.

Драгиња Крстић

судија Окружног привредног суда, Нови Сад

ОБАВЕЗЕ ОРГАНИЗАЦИЈА УДРУЖЕНОГ РАДА И ДРУГИХ СУБЈЕКТА УПИСА У СУДСКИ РЕГИСТАР, У ПОГЛЕДУ ПРОМЕНА УСЛОВЉЕНИХ НОВИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ, С ПОСЕБНИМ ОСВРТОМ НА РОКОВЕ НЕОПХОДНИХ ПРОМЕНА

Обавезе уписа у судски регистар *промена* условљених новим законодавством за субјекте уписа, настају из разлога што се већи број субјеката који су већ уписани у судски регистар, и оних који ће настати по Закону о удруженом раду, другим законима и законима република и покрајина, и надаље уписују у судски регистар; што се једна врста субјеката која је уписана у судски регистар више не уписује, па према томе неће моћи више да буде у судском регистру (основне организације удруженог рада заједничких служби, заједнице основних организација удруженог рада и пословна удружења); и из разлога што се сви подаци који се уписују у судски регистар за субјекте уписа предвиђени чланом 454. став 2. Закона о удруженом раду и чланом 4. став 2. Уредбе о уписима организација удруженог рада и других субјеката у судски регистар, (Сл. л. СФРЈ 21/77) морају усагласити према одговарајућим одредбама Закона о удруженом раду (члан 660) и других закона, из ове области као и према законима република и покрајина.

Ова обавеза пред субјекте уписа и пред регистарске судове поставља задатке у вези са саобраћавањем и усаглашавањем при чему су на овим пословима већ учињени знатни напори и постигнути резултати.

Међутим, сматрамо да је неопходно посебно истаћи да ће поред организација удруженог рада и других субјеката који ће према члану 660. Закона о удруженом раду и другим законима вршити саобраћавање своје организације према одредбама Закона о удруженом раду и другим законима, па према томе и промене у вези са овим саобраћавањем уписати у судски регистар, и *остали субјекти*, а који ће према члану 660. став 1. Закона о удруженом раду само усклађивати самоуправне споразуме о удруживању, друге самоуправне споразуме, статуте и друге самоуправне опште акте одредбама овог Закона, такође морати

вршити уписе у судски регистар и то промена података који се обавезно уписују у судски регистар како је то мало пре наведено. Ово с разлога што ће усклађивањем самоуправних аката у овим субјектима подаци који се обавезно уписују у судски регистар морати бити регулисани у складу са одредбама Закона о удруженом раду и других закона, а што је ранијим самоуправним актима ових субјеката било другачије регулисано, па према томе и уписано у судски регистар.

Саобраћавање организације и усклађивање самоуправних општих аката са одредбама Закона о удруженом раду, другим законима и законима република и покрајина

Полазећи од одредаба члана 660. Закона о удруженом раду можемо са сигурношћу закључити да су сви субјекти наведени у овим одредбама дужни да саобразе организацију и ускладе самоуправна општа акта са одредбама Закона о удруженом раду у роковима које одреде својим програмима за спровођење Закона, односно најдоцније у року од две године од његовог ступања на снагу, а то значи најдоцније до 11. XII 1978. године.

Чињеница је да ће сви субјекти који због саобраћавања своје организације према одредбама Закона о удруженом раду и другим законима, те законима република и покрајина, а који се уписују у судски регистар, због саобраћавања организација све промене у вези са саобраћавањем ове организације морати уписати у судски регистар. Под ову најширу формулацију изнетог става могу се подвести све промене у организовању организација удруженог рада, основних, радних, сложених и других субјеката као и организовање нових субјеката предвиђених Законом о удруженом раду (пословних заједница, радних заједница које имају посебно овлашћење у правном промету), итд. и по посебним законима: реорганизација банака, заједница осигурања имовине и лица, или по републичким и покрајинским законима: самоуправне интересне заједнице где се оне уписују у регистар, земљорадничке задруге, уговорне организације удруженог рада и други субјекти.

Код оних субјеката код којих ће се програмом о спровођењу Закона о удруженом раду утврдити да је организација у складу са одредбама Закона о удруженом раду, предвиђа се програмом усклађивање самоуправних општих аката са одредбама Закона о удруженом раду других закона и закона република и покрајина. И ове промене и ово усаглашавање, код субјеката који не мењају своју организацију, изазваће потребу да се одређене промене података које се уписују у судски регистар за ове субјекте упишу у судски регистар према регулативи у самоуправним општим актима а која је усаглашена са Законом о удруженом раду, о чему ћемо касније говорити.

Субјекти уписа који се по Закону о удруженом раду, уредби и другим законима република и покрајина уписују у судски регистар, и код којих ће се промене у организовању и промене података уписивати у судски регистар

Чланом 448. став 1. Закона о удруженом раду као субјекти који се обавезно уписују у судски регистар предвиђене су све организације удруженог рада, а то су: основне организације удруженог рада, радне организације и сложене организације удруженог рада, пословне заједнице, банке, а према Закону о основама кредитног и банкарског система (Сл. л. СФРЈ 2/77) то су: интерне банке, основне и удружене банке, надаље специјализоване финансијске и штедно-кредитне организације, (штедно-кредитне задруге и штедно-кредитне службе при земљорадничким, занатским и другим задругама); *заједнице осигурања имовине и лица* према Закону о основама система осигурања имовине и лица (Сл. л. СФРЈ 24/76) то су: заједнице ризика у саставу заједнице осигурања имовине и лица, заједнице реосигурања; надаље радне заједнице које су самоуправним споразумом и другим самоуправним општим актом овлашћене да ступају у промет са трећим лицима, као и други субјекти одређени законом — субјекти одређени законима република и покрајина. Према прописима САП Војводине то су: самоуправне интересне заједнице, земљорадничке, стамбене, занатске и друге задруге, адвокатске радне заједнице и уговорне организације удруженог рада за вршење занатске делатности односно сличне занатској (Закон о занатским радњама самосталних занатлија САП Војводине, Сл. л. САПВ 26/75, измене и допуне, Сл. л. САПВ 20/77), и уговорне организације удруженог рада за обављање угоститељске делатности (Закон о изменама и допунама Закона о угоститељским делатностима САПВ, Сл. л. САПВ 11/75. и Сл. л. САПВ 20/77).

Чланом 5. Уредбе о уписима организација удруженог рада и других субјеката у судски регистар (Сл. л. СФРЈ 21/77) предвиђено је да се у судски регистар уписују и пословне јединице као делови основне организације удруженог рада или радне организације која у свом саставу нема основне организације удруженог рада у њеном саставу, које имају одређена овлашћења у промету робе и услуга, а да се евидентирају пословне јединице које немају таква овлашћења, ако представљају део основне организације удруженог рада односно радне организације која у свом саставу нема основне организације.

Према цитираној Уредби, надаље на исти начин уписују се и пословне јединице у саставу Заједнице осигурања имовина и лица и у саставу основне банке.

Међутим, Законом о осигурању имовине и лица САП Војводине (Сл. л. САПВ 24/77) и Законом о систему осигурања имовине и лица СР Србије (Службени гласник 21/77), предвиђено је да и пословне јединице заједнице осигурања имовине и лица имају својство правног лица. Ово својство предвиђено је чланом 5. Закона о осигурању имовина и лица САП Војводине, те би

као такве, са одређеним овлашћењима у правном промету требало уписати у судски регистар што код осталих пословних јединица није случај. Овде се поставља питање да ли се пословне јединице ових субјеката са својством правног лица могу уписати у судски регистар обзиром на одредбе члана 37. Закона о удруженом раду којим су тачно побројана *друштвено-правна лица*, међу која не спадају пословне јединице, а није дата ни могућност да се законом или на други начин одређује правни субјективитет.

Ово питање у пракси постављено и из разлога што је у члану 448. став 5. Закона о удруженом раду регулисано шта се сматра пословним јединицама које се уписују и које се евидентирају у судском регистру, међутим ни у овим одредбама није предвиђено да се пословним јединицама могу дати овлашћења као правним субјектима. Овај аспект питања је врло значајан и овде је изнет обзиром да у овом тренутку регистарски судови не могу вршити упис пословних јединица са овлашћењима правне личности, односно ширим него што је то регулисано одредбама Закона о удруженом раду. Ово произилази из овлашћења регистарских суда предвиђених у члану 449. Закона о удруженом раду.

Саобраћавање организације, организација удруженог рада и других субјеката према одредбама Закона о удруженом раду као основ за упис промена у организовању ових у судски регистар

Под саобраћавањем организације у смислу члана 660. став 1. Закона о удруженом раду, које саобраћавање треба да обаве постојећи субјекти подразумева се преиспитивање организованости организација удруженог рада, пословних удруживања и пословних заједница те поводом овог преиспитивања, свакако у роковима предвиђеним програмима ових субјеката, и обавеза саобраћавања организације одредбама Закона о удруженом раду којима су регулисани могући облици удруживања и то у делу о „Самоуправном организовању удруженог рада”. Према члану 660. став 2. под саобраћавањем организације осталих субјеката, као што су земљорадничке задруге, самоуправне интересне заједнице и др. подразумева се усаглашавање како према одредбама Закона о удруженом раду тако и према одредбама одговарајућих републичких односно покрајинских закона који регулишу ову област. Рок за усаглашавање самоуправних интересних заједница и земљорадничких и других задруга у САПВ, према Закону о одређивању рока до кога су земљорадничке и друге задруге и самоуправне интересне заједнице дужне ускладити своју организацију са одредбама Закона о удруженом раду (Сл. л. САПВ 30/77), је исти као и за остале субјекте односно до истека рока за усаглашавање према одредбама Закона о удруженом раду.

Могући облици удруживања рада и средстава према Закону о удруженом раду су веома различити и зависе искључиво од опредељења радника у удруженом раду. У самоуправном организовању радника у удруженом раду, у удруживању рада и средстава друштвене репродукције у животу настају различите ситуације, а облици организованости су толико многобројни да је тешко унапред предвидети за сваку од могућих ситуација које настају у животу, унапред у закону односно самоуправном општем акту, одговарајући облик. Због тога је задатак свих нас а превасходно оних који су непосредно укључени у удружени рад да за сваку ситуацију траже решења, кад она настане, да ова решења буду у складу са основама и правцима самоуправног организовања и удруживања како су ти основи и правци дати у Уставу СФРЈ, Уставима република и покрајина, Законом о удруженом раду, другим савезним законима из ове материје као и законима република и покрајина у областима у којима републике и покрајине остварују законодавну функцију.

Међутим, према Закону о удруженом раду основне облике организовања рада и средстава ипак је могуће издвојити. Одредбама Закона предвиђено је који су све облици у организовању удруженог рада могући тако да је обавезни облик удруживања рада и средстава основна организација удруженог рада као основни облик удруживања рада и средстава, и радна организација као обавезни облик удруживања основних организација у радну. Трећи облик организација удруженог рада, сложена организација удруженог рада није обавезни облик удруживања као што то није било ни раније, међутим заједнице основних организација удруженог рада нису више организације удруженог рада и према члану 399. Закона о удруженом раду уколико дође до њиховог организовања ове према ставу 3. истог члана, не могу учествовати у правном промету са трећим лицима, и нису више субјект уписа у судски регистар.

Остали облици удруживања рада и средстава обухватају пословне заједнице, све врсте самоуправних интересних заједница, заједница осигурања имовине и лица, новчане и друге финансијске организације, заједнице удруженог рада за међусобну планску и пословну сарадњу (које нису субјекти уписа у судски регистар), као и радне заједнице за обављање послова од заједничког интереса (које могу бити субјекти уписа у судски регистар ако су самоуправним споразумом или другим самоуправним општим актом овлашћене да иступају у промет са трећим лицима, 448. став 1. Закона о удруженом раду).

Према изнетом већ организовани субјекти у преиспитивању своје организације утврдиће да ли организација одговара одредбама Закона о удруженом раду тамо где је облик организованости прописан односно да ли постоји потреба да се постојећи субјекти другачије организују. Они субјекти који утврде да им организација не одговара према одредбама Закона о удруженом раду и да постоји потреба да се другачије организују извршиће саобраћавање своје организације према одредбама Закона у ро-

ковима које саме одреде, односно најкасније до 11. XII 1978. године.

У преиспитивању организованости могуће је да настану нове ситуације у организованим *основним* организацијама тако да се појави потреба за променом у организованости постојећих основних организација и то (према члану 326. ЗУР-а), ако се због новог положаја у материјалној основи рада, техничко-технолошких и природних услова рада, производне оријентације и промене места вршење делатности измене услови који су постојали у време организовања основних организација удруженог рада или престану да постоје услови који су довели до организовања основних организација удруженог рада. Ове промене могу настати на пример тако да се: од дела једне основне организације, или делова више основних организација у саставу исте радне организације, организује једна или више основних организација удруженог рада, надаће да се од једне основне организације организују две или више основних организација удруженог рада у саставу исте радне организације, да се две или више основних организација удруже у нову основну организацију у саставу исте радне организације или пак да радници у основној организацији донесу одлуку да њихова основна организација уђе у састав друге основне организације у саставу исте радне организације. Такође је могуће (према члану 338. ЗУР-а) да радници донесу одлуку да своју основну организацију удруженог рада издвоје из састава радне организације у чијем саставу се налази те да постане самостална радна организација или да се удружи у другу радну организацију.

Све ове могуће промене у организовању — удруживању, изазивају промену друштвено-правног лица односно основних организација удруженог рада које учествују у овим променама, те како је ранија организованост била уписана у судски регистар, промена у организовању по поступку прописано Уредбом мора се у року од 15 дана од настале промене, пријавити ради уписа промене у судски регистар. Ово је врло важно јер нови субјекат не може учествовати у правном промету са трећим лицима пре уписа у судски регистар.

У преиспитивању организованости у *радној* организацији, према члану 376. Закона о удруженом раду радници у основним организацијама удруженог рада у саставу радне организације могу да донесу одлуку да организују нове основне организације и њих удруже или се са постојећим основним организацијама удруже у једну или више радних организација, исто тако радници у основним организацијама удруженог рада у саставу радне организације могу одлучити да након организовања нових основних организација своју радну организацију удруже са другом таквом радном организацијом. Поводом могућих облика удруживања радних организација изражених у члану 376. ЗУР-а привредни судови Југославије на свом састанку одржаном у Сплиту 19. и 20. V 1977. године заузели су став да се: „У нову радну организацију могу удружити и више од две радне орга-

низације које у свом саставу имају односно немају основне организације удруженог рада. Овакав став произилази из одребе става 1. члана 376. Закона о удруженом раду који регулише промене у организовању радне организације.

Надаље је могуће да радници у радним организацијама у чијем саставу нема основних организација одлуче да се две или више оваквих радних организација удруже у нову радну организацију са основним или без основних организација удруженог рада, такође да радници у таквој радној организацији (која у свом саставу нема основних организација) одлуче да се њихова радна организација удружи са другом таквом радном организацијом тако да уђе у њен састав (припајање). Овде је значајно истаћи, да се у пракси поставило питање, а обзиром да се према члану 376. став 2. Закона о удруженом раду све промене у организовању радне организације врше путем самоуправног споразума о удруживању, шта садржи самоуправни споразум ако се овим врши удруживање радних организација у чијем саставу не постоје основне организације тако да једна од њих уђе у састав друге (припајање). Привредни судови Југославије су на свом редовном састанку одржаном 14. и 15. фебруара 1977. године у Новом Саду заузели став да: „Самоуправни споразум о удруживању оваквих радних организација (које у свом саставу немају основне организације) садржи одребе о субјектима удруживања, о удруживању средстава, о престанку радне организације која улази у састав друге радне организације и о одговорности за обавезе оне која престаје, сагласно члану 261. став 3. Закона о удруженом раду као и друге одребе које су од значаја за ово удруживање”. Према одредбама члана 88. став 4. Уредбе овај споразум је добио назив „Самоуправни споразум о удруживању у другу радну организацију.” Овоме смо на овом месту посебно посветили пажњу, сматрамо оправдано, обзиром да је ова врста удруживања у пракси врло честа, међутим у законодавној регулативи генерално је предвиђена у члану 376. став 1. Закона о удруженом раду.

Поводом промене у организовању радне организације од великог значаја је новина која према члану 376. став 2. Закона о удруженом раду предвиђа да се све промене у организовању основних организација и удруживања ових основних организација у две или више радних организација, односно удруживања радних организација, и брисање основних и радних организација које због промене у организовању престају да постоје, у судском регистру уписује *једновремено*, што подразумева и упис нових субјектата уколико је до њих дошло овим променама. Због овога субјекти-организације удруженог рада приликом промена морају истовремено вршити како промене у организовању тако и усаглашавање односно доношење самоуправних општих аката за нове субјекте, и истовремено прибавити друге доказе потребне да се промене у организовању могу уписати у судски регистар. Уколико би овде дошло до несинхронизованог поступања, те због овога до немогућности истовременог уписа настале би непро-

цењиве штете јер нови субјекти не би учествовали у правном промету без обзира што је организованост од стране удруженог рада спроведена. Било који застој у спровођењу промена у организовању и удруживању изазвао би немогућност уписа у судски регистар, те је значајно истаћи да се у поступку спровођења промене у организовању и удруживању мора водити рачуна како о одредбама Закона о удруженом раду у односу на организовање и удруживање тако и о одредбама Закона које говоре о одлучивању радника у удруженом раду, као и о поступку (референдум и др.).

При испитивању организованости у *сложеним* организацијама удруженог рада у члану 382. Закона о удруженом раду ставу 1. тачка од 1. до 3. предвиђени су услови за организовање сложених организација удруженог рада који услови на овај начин нису били предвиђени пре доношења Закона, те ће се у овим организацијама приликом испитивања унутрашње организације морати и услови за организовање усагласити односно организованост сложених организација усагласити, према условима прописаним цитираним одредбама ЗУР-а. Уколико дође до било каквих промена у организовању сложених организација промене се на исти начин као и код осталих субјеката морају уписати у судски регистар а рок за усаглашавање и сложених организација удруженог рада истиче 11. XII 1978. године. Примера ради истичемо да су се неке сложене организације удруженог рада у поступку усаглашавања радних организација у њиховом саставу и основних организација у саставу ових радних организација према одредбама Закона о удруженом раду, у преиспитивању организованости определиле тако да су неке од ових сложених организација већ у овој фази престале да постоје као ПИК „Бечеј” у Бечеју, ЗПП „Војводина” у Бачкој Паланци, свакако на основу одлуке радника основних организација удруженог рада у радним организацијама које су биле удружене у ове сложене системе.

Потребно је истаћи да су организације удруженог рада у друштвеним делатностима и у делатностима од посебног друштвеног интереса чија је организованост и вршење посебног друштвеног интереса регулисано републичким односно покрајинским законима, *дужне* да своју организацију усагласе и са одредбама ових закона. Примера ради истичемо да су према Закону о васпитању и образовању САП Војводине (Сл. л. САПВ 14/77) васпитно-образовне организације и васпитно-образовне делатности регулисане на посебан начин, тако да се *основне* васпитно-образовне организације, као посебна врста основних организација, организују под условима и на начин прописан овим законом а нешто другачије него што је то предвиђено за основне организације удруженог рада у области привреде. Поред овога начин организовања субјекта-организација удруженог рада које се баве научним радом, информатиком односно информативном делатношћу или пак посебне организације удруженог рада као Национални парк „Фрушка гора” и др. предвиђа се посебним

законима САП Војводине, према којима и свој начин организовања ове организације удруженог рада треба да усагласе са овим законима истовремено са усаглашавањем према одредбама Закона о удруженом раду. Свакако, да све промене у организовању поводом ових усаглашавања морају бити уписане у судски регистар а пријаве морају бити поднете у општем року од 15 дана откад је промена настала.

Остали облици удруживања рада и средстава који су дужни да усагласе своју организацију према одредбама Закона о удруженом раду били су предмет разматрања посебног излагања као што су пословне заједнице, организације пословног удруживања, ООУР-а заједничких служби и заједнице ООУР-а.

Субјекти код којих ће се вршити упис промена података у судски регистар у вези са усклађивањем самоуправних општих аката

Усклађивање самоуправних споразума о удруживању, других самоуправних споразума, статута и других самоуправних општих аката према одредбама Закона о удруженом раду и законодавством уопште, посебно је значајна обавеза субјеката који се уписују у судски регистар, обзиром да су елементи одређени у овим самоуправним општим актима од значаја за податке који се за ове субјекте уписују у судски регистар, а који су прописани ЗУР-у и другим законима, односно законима републике и покрајина. Према Закону о удруженом раду статуту основне организације удруженог рада, односно радне организације која у свом саставу нема основне организације удруженог рада морају да садрже све елементе прописане чланом 337. Закона.

Самоуправни споразум о удруживању у радну организацију такође мора да садржи све елементе из члана 372. Закона о удруженом раду а самоуправни споразум о удруживању радних организација у сложену организацију садржи све елементе из члана 384. Закона. Садржина ових аката прописана наведеним одредбама опредељује и њихову врсту. Поред осталих самоуправних споразума о удруживању и других самоуправних споразума и самоуправних општих аката, ови самоуправни споразуми односно статуту представљају конститутивне акте за организације удруженог рада, односно основне организације удруженог рада, радне организације и сложене организације удруженог рада. Без ових самоуправних општих аката са прописаним елементима цитираним у наведеним одредбама не може се сматрати да је одговарајућа организација удруженог рада организована односно конституисана. У садржину самоуправних општих аката осталих субјеката не бисмо улазили обзиром да су елементи осталих више остављени самоуправној регулативи субјеката који се њима организују, а мање одређени по садржини.

Наведено износимо из разлога што при упису у судски регистар ових субјеката суд мора да цени да ли одговарајући самоуправни општи акти садрже све елементе прописане Законом

о удруженом раду, другим законима, односно законима република и покрајина, када су у питању субјекти од посебног друштвеног интереса или субјекти организовани према посебном законодавству.

Међутим, у односу на одређене елементе ових самоуправних општинских аката суда у поступку уписа у судски регистар података који се за субјект уписа у судски регистар обавезно уписују, *дужан је да цени* и да ли су елементи предвиђени овим самоуправним општинским актима (самоуправним споразумом о удруживању у радну и сложену организацију удруженог рада, односно статутима основних организација удруженог рада, односно радне организације без основних организација), у односу на податке који се обавезно уписују у судски регистар регулисани на начин прописан Законом о удруженом раду односно другим законима или законима република и покрајина, као и да ли су ови донети на Законом прописан начин.

Ово је важно истаћи обзиром на овлашћење регистарског суда у поступку уписа у судски регистар прописано чланом 449. став 3. Закона о удруженом раду који гласи: „Ако регистарски суд посумња у истинитост акта којим се доказује чињеница која је предмет уписа или у законитост поступка по коме је акт донесен или законитост правне радње која је предмет уписа (закључење одређеног самоуправног споразума, избор, односно именовање органа организације и др.), суд ће по *службеној дужности извидети* околности које су од значаја за извршење уписа, и *одбити захтев* за упис ако нађе да за упис не постоје услови.”

Према члану 454. став 2. Закона о удруженом раду и члану 4. став 2. Уредбе о уписима организација удруженог рада и других субјеката у судски регистар, у судски регистар за сваки субјект уписа уписују се одређени подаци и то: фирма, односно назив и седиште субјекта уписа; делатност; овлашћење у правном промету са трећим лицима; врста и обим одговорности у правном промету са трећим лицима; врста и обим одговорности за обавезе других организација удруженог рада утврђене самоуправним споразумом о удруживању; (као нови елемент) имена лица овлашћених за заступање и границе њихових овлашћења; назив и седиште, као и број и датум акта о оснивању. Уредбом су ови елементи конкретизовани те се предвиђају и послови који се уписују за субјекте уписа; затим вршење послова спољнотрговинског промета; имена лица овлашћених за заступање у спољнотрговинском пословању и границе њихових овлашћења; врста и обим одговорности оснивача за обавезе субјекта уписа; називи и седишта удружених основних организација; фирма односно назив и седиште организације у коју је удружен субјект; назив, место пословања пословних јединица; фирма односно назив и седиште удружених организација као и подаци о другим чињеницама одређених законом.

Новину у односу на податке који су се до доношења Закона о удруженом раду уписивали у судски регистар представља чињеница да се за одређене субјекте уписа (као што је ООУР-а

и РО без ООУР-а) уписује и врста и обим одговорности за обавезе других организација удруженог рада како је то предвиђено самоуправним споразумом о удруживању при чему је за упис овог податка предвиђен и нови образац у судском регистру са ознаком ЗА. (по правилу то су основне организације удруженог рада и радне организације без основних организација).

Поред изнетог новину представља и чињеница да се у судски регистар за субјекте уписа *више не уписује*: начин вођења књиговодства и састављање завршног рачуна код радне организације са основним организацијама у свом саставу, односно сложене организације удруженог рада, и имена лица овлашћена за потписивање субјекта уписа.

Сви подаци који се уписују за субјекте уписа у судски регистар, морају бити усклађени према одговарајућим одредбама Закона о удруженом раду, другим законима односно законима република и покрајина, тако да ће сви субјекти уписа након усклађивања својих самоуправних општих аката са новим законодавством (самоуправни споразум о удруживању и статута) морати уписати и промене ових података у судски регистар сада у складу са усклађеним самоуправним општим актима тих субјеката са Законом о удруженом раду и новим законодавством.

Субјекти који се уписују у судски регистар, без обзира што не мењају своју организацију, након усклађивања самоуправних општих аката имаће обавезу да поднесу пријаву за упис промена података у судски регистар у општем року од 15 дана од дана када су се стекли сви услови за упис промене података а сагласно члану 448. став 3. Закона о удруженом раду.

Изнето произилази из чињенице да су наведени подаци за субјекте уписа новим законодавством другачије регулисани него што је то било до доношења Закона о удруженом раду, тако да се приликом усклађивања самоуправних општих аката у овима морају *ускладити* и одредбе које се односе на:

Фирму односно назив основне организације према одредбама члана 416, 417, 420. и 421. ЗУР-а, а у регулисању ове материје да воде рачуна и о одредбама од члана 422. до 437, које регулишу услове под којима се фирма односно назив могу опредељивати када су у питању историјске и друге знамените личности, име живе личности, назив друштвено-политичке заједнице, усклађеност фирме односно назива са одредбама Закона о равноправној употреби језика односно ознаку фирме на једном или више језика народа и народности Југославије, разликовање фирме односно назива других субјеката итд., и за упис саме фирме прилагодити одредбама члана 5. Уредбе.

Седиште субјекта уписа ускладити према одредбама члана 418. и 419. ЗУР-а, и према одредбама других закона ако се ради о субјектима које су регулисане посебним законима.

Делатност, ускладити одредбе о делатности према одредбама члана 409. до 412. Закона о удруженом раду, а услове за обављање исте и према одредбама члана 413. и 414. истог Закона. Услове за обављање одређене врсте делатности (трговина на ве-

лико и мало и спољнотрговинска делатност) и према одредбама члана 72. до 76. ЗУР-а, и Закона о промету робе република и покрајина, а послове одређених субјеката чија је организација усклађена према посебним законима, и према одредбама тих закона као: пословање банака према одредбама Закона о основама кредитног и банкарског система, заједница осигурања према одредбама Закона о основама система осигурања имовина и лица и према одредбама Закона осигурања имовина и лица САП Војводине односно према одговарајућим законима република и САП Косово, све ово у роковима предвиђеним овим законима. Послове спољнотрговинског промета у самоуправним споразумима и статутима треба ускладити према одредбама Закона о промету робе и услуга са иностранством у року одређеном овим Законом а све делатности у области привреде ускладити и према одредбама Одлуке о јединственој класификацији делатности у областима од 01—12 како је то предвиђено чланом 6. Уредбе, односно и другим законима ако регулишу питање делатности. У ванпривредним делатностима — друштвеним делатностима као што су нпр. здравство, васпитно-образовна делатност, научно-истраживачка, новинско-издавачка итд. и са одговарајућим републичким односно покрајинским законима којима су регулисане ове делатности, посебно ако су још и делатности од посебног друштвеног интереса.

Одговорности за обавезе у правном промету са трећим лицима, односно одредбе о овоме елементу субјекта уписа, у самоуправном споразуму о удруживању ускладити према одредбама члана 251. до 263. Закона о удруженом раду, обзиром да је ово обавезан елемент самоуправних споразума о удруживању у радну и сложену према члану 372. и 382. Закона, а обзиром да се овај елемент уписује и за све остале субјекте према члану 454. став 2. Закона, то се овај елемент мора предвидети и за све остале субјекте у њиховим самоуправним општим актима односно самоуправним споразумима о удруживању.

Лица овлашћена за заступање и граница њихових овлашћења, у одредбама самоуправних општих аката овај елемент ускладити према члану 438. Закона о удруженом раду обзиром да се према члану 438. став 5. Закона овлашћења заступника организације удруженог рада односно ограничење његових овлашћења морају уписати у судски регистар, онако како су она предвиђена самоуправним споразумом или статутом а која регулатива не би смела да буде у супротности са цитираном одредбом ЗУР-а односно других закона ако регулишу ову материју. На пример по републичким односно покрајинским законима то ће бити у случају када се ради о упису лица овлашћеног за заступање самоуправних интересних заједница.

Пословне јединице, одредбе о пословним јединицама у статутима основних организација односно радних без основних организација према члану 2. став 3. Уредбе треба усагласити, односно одредити врсту пословних јединица за оне које се уписују у судски регистар и које се само евидентирају како је то предви-

ђено чланом 448. став 5. Закона о удруженом раду те према опредељењу ако се ради о пословним јединицама које се уписују у судски регистар предвидети и одређена овлашћења ових пословних јединица, као и овлашћења за заступање дела основне организације односно радне организације која нема основне организације, у правном промету за послове који се обављају из делатности те основне организације, односно радне организације, преко пословне јединице.

Наведено усклађивање према одредбама које смо горе цитирали неопходно је обзиром да су ове одредбе у постојећим самоуправним општим актима биле регулисане према ранијем законодавству, што се знатно разликује према новом законодавству, односно после доношења Закона о удруженом раду.

Одредбе о фирми одређене члановима од 417. до 421. ЗУР-а и чланом 5. Уредбе о уписима организација удруженог рада и других субјеката у судски регистар, у односу на радне организације које у свом саставу имају основне организације, на нови начин регулишу елементе фирме односно назива него што је то било предвиђено Законом о фирми који је престао да важи а на основу кога су уписи у судски регистар били извршени. Законом о удруженом раду измене у односу на одредбе Закона о фирми нису вршене само када се ради о радној организацији која у свом саставу нема основне организације. Наиме, новина је да ако радна организација у свом саставу има основне организације удруженог рада тада то у њеној фирми према члану 417. став 2. Закона о удруженом раду, односно члан 5. став 4. Уредбе мора бити означено, иза ознаке о врсти и обиму одговорности основних организација за њене обавезе. Поред тога, фирма радне организације може да садржи и делове фирме сложене организације ако је то предвиђено самоуправним споразумом о удруживању. Новину представља и начин обележавања врсте и обим одговорности за обавезе радне организације предвиђено чланом 420. став 2. и 3. Закона о удруженом раду односно чланом 5. став 1. и 3. Уредбе утолико што се у фирми радне организације мора унети поред ознаке солидарне и супсидијарне одговорности и ознака неограничене односно ограничене једне од ових врста одговорности с тим што је чланом 5. став 1. Уредбе предвиђено да ове врсте и обим одговорности могу бити означени и скраћеницама. Новину представља и одговорност за обавезе само удруженим средствима при чему се према члану 420. став 2. Закона о удруженом раду и чланом 5. став 3. Уредбе уноси ограничена одговорност односно скраћеница о.о. Сви ови елементи на овај начин односно на један од предвиђених начина морају бити регулисани у самоуправним споразумима о удруживању у радну односно сложену организацију. Код регулисања одредаба о фирми мора се водити рачуна да фирма мора да гласи на једном или на више језика народа и народности, а да мора бити означена на једном од језика који је у службеној употреби у месту седишта радне организације и да постоји забрана према члану 417. став 6. Закона о удруженом раду да

фирма радне организације односно назив основне организације не може да садржи изразе који су непознати у језицима народа и народности Југославије. Наведени елементи односе се и на назив основне организације, на фирму сложене, а сходно се примењују и на организације удруженог рада у области друштвених делатности и друге субјекте уписа у судски регистар, ако законом није другачије регулисано. Према томе у односу на овај податак који се обавезно уписује у судски регистар пријава за упис промене фирме односно назива субјекта уписа мора се поднети у року од 15 дана пошто су се стекли сви услови за упис, а који су предвиђени и чланом 92. Уредбе. Новина је према Закону о удруженом раду и одредбе према којима седиште субјекта уписа није више саставни део фирме односно назива организације удруженог рада како је то било предвиђено чланом 4. став 3. Закона о фирми, тако да ће у односу на седиште сви субјекти ускладити одредбе самоуправних општинских аката према одредбама Закона о удруженом раду предвиђеним у члановима 418. и 419. Закона обзиром да свака организација удруженог рада има седиште које се означава у самоуправном општем акту и промена овог податка уз промену фирме изазваће обавезу да се упише у судски регистар у року од 15 дана пошто су се стекли и други услови предвиђени чланом 94. Уредбе о уписима организација удруженог рада и других субјеката у судски регистар.

Одредбе о делатности предвиђене Законом о удруженом раду у члану 409. до 413. предвиђају новину и у односу на организације удруженог рада, другачије ову област регулишу него што је то било у ранијем законодавству. Већ опредељивање у члану 410. шта се сматра делатностима појединих организација удруженог рада је нова регулатива у потпуности, тако да све организације удруженог рада, па и радне организације без основних које у својој организацији не мењају ништа морају усагласити самоуправна општа акта — статут — према одредбама Закона о удруженом раду, односно делатност, тако да ће и код ових организација постојати потреба за уписом промене овог податка. Новина је што основна организација може да обавља само једну основну делатност те по правилу ову своју основну делатност треба да усклади према одредбама Одлуке о јединственој класификацији делатности и посебним законима, и што се, под одређеним условима (члан 411/3 ЗУР-а), може бавити и споредном делатношћу која се уписује у судски регистар само ако се обавља и за трећа лица. Делатности радне организације опредељене су као основне делатности основних организација тако да радна организација више нема своју изворну делатност, као што је то било до доношења Закона о удруженом раду, из које су раније основне организације изводиле своју делатност, а о чему се у самоуправном споразуму о удруживању у радну организацију мора водити рачуна, и према члану 372. ЗУР-а као елемент истог на наведени начин регулисати. Делатности сложене организације удруженог рада су само оне које су утврђене самоуправ-

ним споразумом о удруживању у сложену организацију удруженог рада, па према томе то не би требало да представља збир делатности радних организација како је то у пракси до доношења Закона о удруженом раду било уобичајено. Поред изнетог новина су и послови осталих субјеката као: заједница осигурања имовина и лица, банака и финансијских организација, пословних заједница, радних заједница итд., те приликом усаглашавања самоуправних општих аката ових субјеката према одредбама Закона о удруженом раду овим пословима треба посебно посветити пажњу. Након измене самоуправних аката којима се на нови начин регулише делатност постојеће обавезе да се у судски регистар код свих субјеката, ако ови не врше промену у организовању, упишу и промене делатности односно послова субјеката уписа у року од 15 дана када се стекну сви услови за упис промене а предвиђене и чланом 96. Уредбе о уписима организација удруженог рада и других субјеката у судски регистар.

Приликом усклађивања самоуправних споразума о удруживању организације удруженог рада и други субјекти ће одредбе о одговорности за обавезе у правном промету са трећим лицима регулисати на другачији начин него што је то било до доношења Закона о удруженом раду и ускладити са одредбама од члана 251—263. Опредељујући се за обим и врсту одговорности субјекти ће се одлучити за солидарну или супсидијарну одговорност, неограничену или ограничену са осталим условима како се самоуправним споразумом о удруживању договоре. Одредбе о одговорности треба да буду тако регулисане да њихово значење не буде у сумњи прво због тога што овај елеменат изузетно има значај за сигурност у правном промету, и што се из начина регулисања одговорности за обавезе у правном промету са трећим лицима опредељује ознака о одговорности као саставни део фирме односно назива (члан 420. став 1. ЗУР-а односно чланом 5. став 1. Уредбе). Нова регулатива у самоуправним споразумима о удруживању овог елемента изазива потребу за уписом промене врсте и обима одговорности за обавезе у правном промету са трећим лицима ових субјеката у судском регистру а захтев за ове промене подноси се у року од 15 дана од када су се стекли услови уз промену фирме и по члану 92. Уредбе. Поред овога код свих субјеката уписа који преузимају одређену одговорност у правном промету са трећим лицима за друге организације удруженог рада, то су по правилу основне организације удружене у радну и преко њих у сложене (за обавезе других основних организација када је то предвиђено споразумом, радне и преко радне за сложену организацију), односно радне организације без основних организација удружене непосредно у сложену организацију за обавезе сложене, врши се упис одговорности — а не промена јер је ово нови елеменат, а пријава за упис у судски регистар подноси се у року од 15 дана пошто је усвојен самоуправни споразум о удруживању у коме је предвиђена врста и обим одговорности за друге организације удруженог рада, а према члану 97. Уредбе.

Усклађивање овлашћења и границе овлашћења лица овлашћених или овлашћеног за заступање субјекта уписа према одредбама члана 438. Закона о удруженом раду, другим законима односно законима република и покрајина у самоуправним општим актима субјектата уписа подразумева опредељење не само за овлашћење у заступању лица побројаних у цитираном пропису него и границе овлашћења. Новина је утолико што према ранијем законодавству границе овлашћења нису биле обавезни елемент самоуправног општег акта, него је постојала претпоставка да уколико границе овлашћења нису предвиђене тада оне и не постоје. Овакве претпоставке у новом законодавству нема. Промена и овога податка такође се мора пријавити у року од 15 дана пошто су се стекли услови из члана 99. Уредбе, а ради уписа у судски регистар.

Сличне обавезе у истом року настају за организације удруженог рада и друге субјекте и у односу на друге податке који се уписују у судски регистар као што је упис или евидентирање пословних јединица, упис радних заједница у саставу субјектата уписа уколико имају овлашћења у правном промету са трећим лицима, односно ако је ово предвиђено у самоуправном споразуму или другим самоуправним актом субјектата, као и других података предвиђених законом.

Прекорачење рока за подношење пријаве предвиђено чланом 448. став 3. Закона о удруженом раду о коме смо овде говорили има за последицу да се у свим овим случајевима чине прекршаји предвиђени чланом 652. став 1. тачка 13, 14, 15. и 16. Закона о удруженом раду, али пријава поднета и после предвиђеног рока није неблаговремена те се према томе о захтеву одлучује без обзира да ли је поднета у року.

Како смо напред навели рокови за усклађивање према члану 660. став 1. и 2. Закона о удруженом раду су они рокови које су организације удруженог рада и други субјекти предвидели својим програмима спровођења усклађивања према одредбама Закона о удруженом раду, међутим рок за ово усклађивање није дужи од рока предвиђеног наведеним одредбама односно *истиче дана 11. XII 1978. године*, те до овога рока сви субјекти без обзира да ли се уписују или не у судски регистар, морају да саобразе своју организацију и ускладе самоуправне споразуме о удруживању и друге самоуправне споразуме, статуте и друге самоуправне опште акте, одредбама Закона.

ПРАВНА ПРАКСА

КРИВИЧНО ПРАВО

Члан 6. став 3. КЗ

Оцени субјективног односа учиниоца према делу у смислу члана 6. став 3. КЗ у време стављања употребом алкохола у стање привремене душевне поремећености а не у време извршења дела, има места само када се утврди да је учинилац дела у време његовог извршења био у стању привремене душевне поремећености.

Образложење

На основу налаза и мишљења вештака неуропсихијатра првостепени суд је утврдио да је оптужени са 1,50 промила алкохола у крви био у алкохолисаном стању на граници између I и II степена, али да се не ради о смањеној урачунљивости у време извршења кривичног дела ни до битног степена, па из овог несумњиво произилази да је код оптуженог као урачунљивог извршиоца дела требало утврђивати околност и чињенице за процену субјективног односа према делу у моменту његовог извршења. Пошто за ову оцену и првостепени суд правилно утврђује одлучну чињеницу да је урачунљивост оптуженог у време извршења дела постојала и није била ни битно умањена то није од значаја позивање првостепеног суда на одредбе члана 6. став 3. КЗ за оцену постојања евентуалног умисљаја. Из ових разлога нису основани ни жалбени наводи, којима се указује на околност која упућује на то да оптужени у време стављања у алкохолисано стање, није могао очекивати да ће управљати моторним возилом и учествовати у јавном саобраћају, па да ове околности доводе у питање његову кривичну одговорност у оном степenu у којем суд првостепени налази.

(Врховни суд Војводине, Пресуда Гж. 274/77. од 18. V 1977).

Учесници у саобраћају, који се упркос изричитим знацима забране сваког саобраћаја, у већем броју крећу путем у изградњи, дужни су да поступају у складу са одредбама Закона о основама безбедности саобраћаја на путевима јер се у смислу тог закона „путем“ сматра сваки јавни пут и друга површина на којој се врши саобраћај.

Разлози

Изведеним доказима а и признањем оптуженог несумњиво је утврђено да поменути аутопут није био пуштен у саобраћај већ је напротив на њему био забрањен сваки саобраћај, осим за теретна возила која су носила материјал за довршење аутопута. Постојали су саобраћајни знаци који изричито забрањују саобраћај на овом путу, међутим, и поред ових забрана на овом путу саобраћала су разна возила како теретна која су превозила грађевински материјал, тако и друга путничка возила, односно на овом путу фактички се одвијао саобраћај моторних возила. Правилно закључује првостепени суд да није битно што пут није био пуштен у саобраћај, те да радње оптуженог садрже сва законска обележја кривичног дела из члана 271. став 1. у вези става 3. КЗ јер је остварио препреку на путу, што је довело до забрањене последице, с обзиром на тежину последице остварена су и обележја кривичног дела из члана 273. став 5. КЗ. Наиме, према члану 7. став 1. тачка 2. Закона о основама безбедности саобраћаја на путевима као „пут“ се сматра сваки јавни пут и друга површина на којој се врши саобраћај. Неспорно је утврђено да се на аутопуту у градњи где се догодила несрећа одвијао саобраћај, да су оптужени као

и возач возила марке „Volkswagen“ били учесници у саобраћају те су били дужни да поступају у складу са одредбама Основног закона о безбедности саобраћаја на путевима.

(Врховни суд Војводине, Пресуда Кж. 287/77. од 24. V 1977).

Околности и докази изнети у захтеву за понављање кривичног поступка не могу се сматрати новим само из разлога што другостепени суд није у својој одлуци одговорио на све жалбене наводе.

Разлози

Бранилац осуђеног је поднео захтев за понављање кривичног поступка из разлога наведених у члану 404. став 1. тачка 4. Закона о кривичном поступку. Према наведеној одредби подносилац захтева је дужан да изнесе нове чињенице или поднесе нове доказе, који би под одређеним условима могли довести до ослобођења осуђеног или до његове осуде по блажем закону.

Иако захтев није поднет из разлога наведених у тачки 6. поменуто

одредбе, у ком случају може доћи до блажег одмеравања казне, те жалбени суд указује да је и у том случају основни услов изношење нових чињеница или подношење нових доказа.

У вези са овим разлозима, првостепени суд је правилно закључио да нису испуњени услови за понављање кривичног поступка и да овај закључак произилази већ из самог поднетог захтева за понављање поступка и стања списка, па је услед тога правилно поступио када је у смислу члана 407. став 1. Закона о кривичном поступку, одбацио захтев и донео одговарајуће решење. Ово са разлога што је другостепени суд поводом жалбе и допуне жалбе која садржи потпуно идентичне околности и предлоге за извођење доказа као и уложени захтев за понављање кривичног поступка, одлучивао након одржане јавне седнице већа у смислу члана 341. Закона о кривичном поступку, уз присуство и објашњења ставова изнетих у жалби и допуни исте од стране браниоца осуђеног што указује да су наведене околности разматране и цењене у редовном поступку.

(Врховни суд Војводине, Решење Кж. 611/77. од 6. II 1977).

ГРАБАНСКО ПРАВО

Код оцене питања да ли брачни друг који тражи супружанско издржавање има довољно средстава за живот не могу се узети у обзир приходи тога брачног друга од помоћи његових родитеља.

Образложење

Тужена живи у кући својих родитеља у Српском Милетићу. Незапослена је, али је у току 1976. године радила сезонске послове у земљорадничкој задрузи и зарадила је 7.242,35 динара од маја до августа 1976. године. Подељено за целу годину њен приход за годину дана по тој основи може да буде нешто преко 600 динара месечно. Отац јој је пензионер са 1.400 динара пензије, а осим тога има кућу и једно јутро

земље. У кући држе живину, нешто свиња и козе.

Код оваквих околности овај жалбени суд налази да тужена нема довољно средстава за живот, обзиром на то што нема стално запослење, мада је пријављена заводу за запошљавање, али до сада стално место није нашла. Родитељи нису дужни да је издржавају, нити њену децу. Њихова добровољна помоћ не долази у обзир код одлучивања о обавези тужиоца као бившег брачног друга.

(Врховни суд Војводине, Пресуда Гж. 352/77. од 29. IV 1977).

Не може се судским путем тражити наплата радио претплате пре него што је покушана наплата од

претплатника на начин и под условима предвиђеним у члану 36. Закона о радио-дифузним установама САП Војводине („Службени лист САПВ”, број 24/71).

Образложење

Правно правило о значају тужбе за доспелост потраживања је диспозитивне природе, што значи да важи уколико посебним прописом за посебне случајеве није другачије одређено. У конкретном случају ради се о претплатничком односу и о захтеву за исплату радио претплате у смислу Закона о радио-дифузним установама САП Војводине („Службени лист САПВ”, број 24/71). Наведеним законом уређени су на когентан начин међусобни односи радио претплатника и радио дифузне установе из односа радио претплате. Једна од когентних одредаба наведеног закона јесте и одредаба члана 36. којом је уређено како се може наплаћивати радио претплата. Према тој одредби радио-дифузна установа може наплаћивати радио претплату путем друге организације удруженог рада или путем за то овлашћених лица која су са њом у радном односу или путем лица која за тај посао ангажују уз уговорену накнаду. С обзиром на когентан значај наведене одредбе, по становишту суда сем на три начина наведена у цитираном пропису радио-дифузна установа не може тражити наплату радио претплате. Према томе, претплатник није у доцњи све док не буде позван на један од наведена три начина да претплату плати. Уколико радио-дифузна установа наплаћује радио претплату преко поште уз уручење признанице, претплатник по становишту овог суда није у доцњи са исплатом радио претплате све док одговорни радник ПТТ радне организације на начин предвиђен за уручење поштанских пошиљки, не покуша наплату радио претплате.

(Врховни суд Војводине, Пресуда Гзз. 51/76. од 11. I 1977).

Када није било опомене за плаћање главнице повериоцу припада право на камату од наредног дана од дана подношења тужбе.

(Врховни суд Војводине, Решење Рев. 43/77. од 5. V 1977. и пресуда Окружног суда Зрењанин, Гж. 29/77. од 22. II 1977).

У решењу којим је један од брачних другова одређен за искључивог носиоца станарског права на заједничком стану, док је други брачни друг обавезан да се исели из тога стана неће се обавеза иселења у словљавати обезбеђењем нужног смештаја, ако је на иселење обавезни брачни друг после развода брака стекао станарско право на другом стану.

Образложење

Правоснажним решењем првостепеног суда предлагатељица је одређена за искључивог носиоца станарског права на дотадашњем заједничком стану странака на основу члана 18. став 1. тада важећег Закона о стамбеним односима — „Службени лист САПВ”, број 24/71 (члан 16. став 1. сада важећег закона), уз обавезу иселења противника предлагача из тога стана. За оцену питања да ли је предлагатељица у смислу члана 16. став 2. поменутог закона дужна да обезбеди противнику предлагача приликом иселења нужни смештај одлучна је чињеница какво је у то време било стање у погледу коришћења предметног стана од стране противника предлагача.

По правилном утврђењу нижестепених судова у време доношења одлуке о иселењу из спорног стана противник предлагача је становао у заједничком стану са Н. Н. са којом је закључио брак који је разведен правоснажном пресудом.

Код таквог стања ствари и по оцени Врховног суда правилно је резонување нижестепених судова да предлагатељица није дужна да обезбеди противнику предлагача нужни смештај приликом иселења из спорног стана. После развода брака са предлагатељицом ступио је у брачну заједницу са Н. Н. и живео са њоме у заједничком домаћинству у стану постао је са њоме саносилац станарског права (члан 15. став 1. закона).

Због тога се не може прихватити као правилно правно схватање изнето у захтеву да обавеза предлагатељице за обезбеђење нужног смештаја у условима конкретног случаја постоји само зато, што је она одређена за искључивог носиоца станарског права, јер да тиме по сили закона и аутоматски припада противнику предлагача право на нужни смештај (члан 18. став 2. и 3. ранијег односно члан 16. став 2. сада важећег Закона о стамбеним односима).

(Врховни суд Војводине, Пресуда Гзз. 22/76. од 16. VII 1976).

По правилима имовинског права лица која живе у ванбрачној заједници су сувласници на стеченим непокретностима ако је између њих постојао споразум да се некретности стичу као заједнице. Тај споразум не мора бити ни писмен ни изричит. О његовом постојању се може судити и према понашању странака.

Образложење

Није спорно да је за време ванбрачне заједнице парничних странака прво-купљена њива у површини од 2 ха и 57 кв. м. која је уписана у земљишним књигама као својина тужиље, и да су касније купљене две њиве у укупној површини од 98 ари и 98 кв. м. које су пренете у својину туженог. По правилном утврђењу првостепеног суда све ове непокретности су купљене из заједничких средстава остварених радом у ванбрачној заједници, а не само спорне парцеле. Код оваквог стања ствари првостепени суд је одлучио правилном применом материјалног права када је нашао да су спорне парцеле искључиво власништво туженог и одбио као неоснован захтев тужиље за утврђење права власништва на спорним некретностима убележеним на имену туженог.

По правилима имовинског права сувласништво на непокретностима по споразуму могу стећи и лица која живе у ванбрачној заједници.

Тај споразум између странака не мора бити ни изричито усмено закључен, већ је довољно да из свих релевантних околности несумњиво произилази закључак о њиховој сагласности да заједнички својим радом и доприносом у новцу или другим средствима прибављају непокретности и да тиме сваки од њих у погледу тако стечене непокретности стиче одговарајући део. Тужиља и не тврди да је међу странкама постојао споразум о стицању спорних парцела у сувласништво у једнаким деловима, а напред изложена ситуација да су раније прибављене непокретности у већој површини од спорних пренете у земљишним књигама у искључиво власништво тужиље, довољно указује, да је у том правцу постојао одређени споразум између странака као ванбрачних другова у погледу стицања тих непокретности. Овај споразум је према свим околностима овог случаја у потпуности реализован за време трајања ванбрачне заједнице и према напред изложеним правилима имовинског права представља основ по коме је тужени као ванбрачни друг стекао право власништва на спорним парцелама, јер се свака од странака посебно у уговорима о купопродаји појављивала као искључиви купац наведених непокретности које су на основу тих уговора на сваког од њих уписана у земљишним књигама у искључиво власништво.

(Пресуда Врховног суда Војводине, Гж. 113/77. од 17. VI 1977).

Власник може тражити предају поседа основано само од оног лица које се налази у поседу ствари. Само то лице може бити тужена странка у својинском спору, без обзира на ваљаност основа по коме она ствар држи, а у току спора расправиће се да ли је основ државине, поседа ваљан или не.

(Врховни суд Војводине, Пресуда Гж. 298/77. од 6. X 1977).

За штету која настане због неисправног производа оштећеном купцу солидарно одговарају и произвођач и продавац.

Образложење

Није основано правно схватање првотуженог да он није пасивно легитимисана странка у овом спору, као и да нема основа за солидарну обавезу тужених за накнаду штете тужиоца. Наиме, утврђено је да је првотужени произвео а затим пустио у промет неисправну храну коју је тужиоцу продао друготужени, а од које су оболели и угинули тужиоци пилићи — фазанчићи. У томе је првостепени суд правилно утврдио његову одговорност као и одговорност друготуженог јер је он као продавац одговоран купцу за

продату робу. Према правним правилима имовинског права усклађеним са начелима нашег друштвеног уређења за штету проузроковану оштећеном производњом и стављањем у промет неисправне робе, оштећеном лицу одговарају солидарно произвођач робе и продавац робе, па стога оштећени може захтевати накнаду штете било од произвођача било од продавца робе.

(Врховни суд Војводине, Пресуда Гж. 1389/76. од 17. III 1977).

Из Билтена судске праксе

ПРЕГЛЕД ПРАВНИХ ЧАСОПИСА

IZ SADRŽAJA ČASOPISA

ADVOKATURA

Casopis Advokatske komore Srbije (Beograd)

Iz sadržaja broja 1/1978.

Baldić, Borivoje S.: UZ MARSALA TITA. Povodom Titovih i naših jubileja

Jekić, Borivoj: ADVOKATURA U SISTEMU DRUŠTVENE SAMOZASTITE

Šoškic, Slobodan: ODBRANA U KRIVICNOM POSTUPKU

Vulićević, Vojislav: BLOKADA ZIRO RACUNA ZANATLIJE

Vulićević, Vojislav: PRIMENE ZAKONA O STAMBENIM ODNOSIMA KOJI SU PRESTALI DA VAŽE

Mesarović, Kosta: TUŽBA ZA UTVRĐENJE

Tišović, Milan: PRIMENA CL. 16. ZAKONA O STAMBENIM ODNOSIMA SR SRBIJE KADA JE U PITANJU VOJNI STAN

Tišović, Milan: PRAVNI TRETMAN UGOVORA O SMESI IMANJA

Baldić, Borivoje: SUDSKO UREĐENJE GRADA KOTORA IZ 1616. GODINE

Marijanski, Zivko: ISTORIJSKI PRIMERI I OBLICI REGIONALNOG UDRUŽIVANJA FEUDALNIH DRŽAVA I ZEMALJA U EVROPI

Napijalo, Dragan: NESTO O PITANJU KRIVNJE KOD RASKIDA UGOVORA O DOSMRTNOM UZDRŽAVANJU

Maksimović, Desimir: DEOBA ZAJEDNIČKE IMOVINE STECENE RADOM ZA VREME BRACNE ZAJEDNICE

Surguladze, I. I.: PROBLEMI DRŽAVE I PRAVA U „VITEZU U TIGROVOJ KOŽI“ (Preveo Miloš Tasić, advokat)

Jasić, Stojan: DA LI SE ADVOKATURA MOŽE SVRSTATI U „ODSEK DOPRINOSA PRIVATNOG SEKTORA?“

E DREJT — PRAVO

Casopis za pravna i društvena pitanja (Izdavač Pravni fakultet) (Priština)

Iz sadržaja broja 1/1978.

Kurteši, Iljaz: RAZVOJ I FUNKCIONISANJE DELEGATSKOG SISTEMA (Rezime)

Stavileci, Esat: SAMOUPRAVNO PRAVO — NOVA OBLAST PRAVA (Rezime)

Vukas, Budislav: MEĐUNARODNA ZAŠTITA PRAVA ČOVJEKA U PORETKU UJEDINJENIH NARODA

Statovci, Ejup: DRUŠTVENA SVOJINA — PRAVO UPRAVLJANJA I PRAVO RASPOLAGANJA DRUŠTVENIM SREDSTVIMA (Rezime)

Cucurević, Tomislav: POVODOM KRIVICNOG ZAKONA SAP KOSOVA

Brestovci, Falk: REVIZIJA PROTIV REŠENJA (Rezime)

Hetemi, Mehdi; Preševa, Faruk: ISTORIJSKI RAZVOJ ODGOVORNOSTI PRODAVCA ZA MA-NE STVARI (Rezime)

Iz sadržaja broja 2/1977.

Gligorov, Kiro: AKTUELNA PITANJA ULOGE PRAVA, PRAVNE NAUKE I PRAVNIKA U OSTVARIVANJU DRUŠTVENO-EKONOMSKOG I POLITICKOG SISTEMA NA OSNOVU USTAVA I ZAKONA O UDRUŽENOM RADU

Vratuša, Anton: PROBLEMI U VEZI SA USPOSTAVLJANJEM NOVOG MEĐUNARODNOG EKONOMSKOG PORETKA

Kurteš, Iljaz: NEKA AKTUELNA PITANJA IZGRADNJE DELEGATSKOG SISTEMA (Rezime)

Grbić, Čedo: AKTUELNA PITANJA DALJEG RAZVOJA PRAVOSUĐA (Rezime)

Velimirović, Tiosav: PRIVREDNI SUDOVI U SAMOUPRAVNOM SISTEMU

Fira, Aleksandar: AKTUELNA PITANJA IZVRSNIH I UPRAVNIH ORGANA U USTAVNOM SISTEMU SOCIJALISTIČKE SAMOUPRAVNE DEMOKRATIJE (Rezime)

Popović, Slavoljub: TRANSFORMACIJA DRŽAVNE UPRAVE U SAMOUPRAVNOM SISTEMU

Alagić, Nedžmudin: OSTVARIVANJE UPRAVNE FUNKCIJE U SAMOUPRAVNOM POLITIČKOM SISTEMU

NAŠA ZAKONITOST

Casopis za pravnu teoriju i praksu (Zagreb)

Iz sadržaja broja 1/1978.

Šmalcelj, Želimir: ODGOVORNOST ORGANIZACIJA UDRUŽENOG RADA NAKON STATUSNIH PROMJENA ZA OBAVEZE NASTALE PRIJE TIH PROMJENA

Bačić, Franjo: KRIVICNI ZAKON SR HRVATSKE (Opći pregled)

Vodinić, Vladimir: NOVI INSTITUT SPECIJALISTE U ISTRAZI PO ZKP-u

Petrović, Miodrag: OSTVARIVANJE USTAVNIH NACELA O MEĐUSOBNIM ODNOSIMA ORGANA UPRAVE

DISKUSIJA O KNJIZI EDVARDA KARDELJA „PRAVCI RAZVOJA POLITIČKOG SISTEMA SOCIJALISTIČKOG SAMOUPRAVLJANJA“ (Učesnici: dr O. Cvitan, dr I. Petrinović, dr N. Visković, dr A. Dujčić, dr S. Vrcan i mr B. Bukljaš — Okrugli stol)

Žuženić, Jelena: DA LI JE NAŠA KONCEPCIJA REHABILITACIJE I BRISANJA OSUDE U SKLADU S IDEJOM O RESOCIJALIZACIJI OSUĐENIH OSOBA I NA LINIJI HUMANISTIČKE ORIJENTACIJE KRIVICNOG PRAVA

Matović, Ivo: USTAVNI PREOBRAZAJ UPRAVNE. XX savjetovanje Jugoslavenskog saveza udruženja za upravne nauke i praksu

ODVJETNIK

Glasiloo odvjetnika Hrvatske (Zagreb)

Iz sadržaja broja 1-2/1978.

Čupović, Aleksandar: AKADEMIK JURAJ AUDRASSY

Korlaet, Radoje: „ODVJETNIK“ — NJEGOVA ULOGA KROZ POLA STOLJECA I NJEGOVI SURADNICI (Nastavak)

Šutej, Držislav M.: KRIVICNO DJELO SILOVANJA

Anđelković, Đorđe: NADLEŽNOST U STAMBENIM SPOROVIMA I USTAVNO-SUDSKA PRAKSA

SAVJETOVANJE („Praćenje društvenih odnosa i pojava kao sastavni dio pravosudnih funkcija u sistemu društvene samozaštite“)

III KONGRES PRAVNIKA JUGOSLAVIJE — SKOPJE

GODISNJA SKUPSTINA ADVOKATSKE KOMORE SRBIJE

GODISNJA SKUPSTINA SAVEZA DRUSTAVA PRAVNIKA HRVATSKE

OPSTINA

Casopis za pitanja društvenog samoupravljanja (Beograd)

Iz sadržaja broja 9-10/1977.

Suša, Stevan: SAMOUPRAVNO SPORAZUMEVANJE I DRUSTVENO DOGOVARANJE U UDRUŽENOM RADU

Cicović, Jovan: ZASTITA RADA I RADNIKA

Trifunović, Miodrag: REFORMA KRIVICNOG ZAKONODAVSTVA

Petrović, Miodrag: ULOGA ORGANA DRUSTVENO-POLITIČKIH ZAJEDNICA, POSEBNO ORGANA UPRAVE, U SPROVOĐENJU ZAKONA O UDRUŽENOM RADU

Romanić, Koviljka: SAMOUPRAVNA ORGANIZACIJA MESNE ZAJEDNICE

Jović, Ljubomir: PRAVILA ZAKONODAVNE TEHNIKE O PRIPREMI I DONOSENJU ZAKONA I DRUGIH OPSTIH AKATA

Ristić, Milan: EKSPROPRIJACIJA NEPOKRETNOSTI

Veljković, Tomislav: KOMUNALNE TAKSE

PRIVREDNO-PRAVNI PRIRUČNIK

Za pravnu, opštu i kadrovsku službu organizacija udruženog rada (Beograd)

Iz sadržaja broja 3/1978.

Knežević, Dragomir: PROMENE U ORGANIZOVANJU RADNE ORGANIZACIJE U CILJU UDRUŽIVANJA U SLOŽENU ORGANIZACIJU UDRUŽENOG RADA

Nadvornik, Branislav: OSLOBOĐENJE ODGOVORNOSTI PRIJEVOZNIKA U CESTOVNOM (DRUMSKOM) TRANSPORTU STVARI

Mijučić, Stevan: ZAŠTITA POSLOVNE I DRUGE TAJNE I NJIHOVO NORMATIVNO REGULISANJE U ORGANIZACIJAMA UDRUŽENOG RADA

Đinić, Božidar: DRUŠTVENI DOGOVORI SA POSEBNIM OSVRTOM NA DOGOVORE U OBLASTI CENA

Milojević, Momčilo: PRIHVATANJE I UVODENJE NOVIH RADNIKA

REVIJA RADA

Časopis za pitanja iz oblasti udruženog rada (Samoupravljanje, radni odnos, raspodela sredstava za lične dohotke, zaštita na radu, zaposljavanje, stručno osposobljavanje u zakonodavstvu i praksi (Niš)

Iz sadržaja broja 12/1977.

Najman, Velizar N.: SOCIJALISTIČKI SAMOUPRAVNI INTERES RADNIKA-PREVAZILAŽENJE (UKIDANJE) RADA

ZBORNİK RADOVA PRAVNOG FAKULTETA U NOVOM SADU

Posvećen jubilejima druga Tita

Iz sadržaja za 1977.

VELIKI REVOLUCIONAR I MISLILAC (Povodom Titovih i naših jubileja)

Đetvai, Karolj: TITOVO DELO I DRUŠTVENA SVOJINA

Magarašević, Aleksandar: TITOVO SHVATANJE NESVRSTANOSTI (revolucionarna teorija i praksa uređenja i preobražaja međunarodnih odnosa)

Etinski, Rodoljub: OSNOVNA TITOVA SHVATANJA AKTIVNE MIROLJUBIVE KOEGZISTENCIJE

Nikolić, Nikola: O NACELU INTERNACIONALIZMA (osvrtna na neka aktualna pitanja teorije i prakse)

Petrović, Miloje: FILOZOFIJA I SOCIJALIZAM

Pupić, Borivoje: SOCIJALISTIČKE AUTONOMNE POKRAJINE KAO ELEMENAT JUGOSLOVENSKOG FEDERALIZMA

Pajvančić, Marijana: OSNOVNA TEORIJSKA I IDEJNA POLAZISTA U ISTRAŽIVANJU DELEGATSKOG SISTEMA

Jovanović, Pavle B.: SHVATANJE DRŽAVE U USTAVU IZ 1946.

Popović, Milijan: RAZVOJ SOVJETSKE I JUGOSLOVENSKE TEORIJE SOCIJALISTIČKOG PRAVA

Stevanov, Miloš: PRAVCI RAZVOJA PORODIČNOG PRAVA INSPIRISANI OPREDELJENJIMA PROGRESIVNIH DRUŠTVENIH SNAGA

Lazarević, Ljubiša: SOCIJALISTIČKI HUMANIZAM I POLOŽAJ MALOLETNIKA U NASEM KRIVICNOM ZAKONODAVSTVU

Grubač, Momčilo: PRAVA I SLOBODE ČOVJEKA I PRINCIPI JUGOSLOVENSKE KRIVICNOG POSTUPKA

Milošević, Ljubiša: SOCIJALISTIČKI MORAL I UGOVOR

Vilus, Jelena: POVODOM DESETOGODISNICE RADA KOMISIJE UN ZA MEĐUNARODNO TRGOVINSKO PRAVO

Carić, Slavko: PRAVNI POLOŽAJ POSLOVNIH ZAJEDNICA U NASEM PRAVU

Šogorov, Stevan: PRAVNA OBELEŽJA SAMOUPRAVNOG SPORAZUMA O UDRUŽIVANJU U SLOŽENU ORGANIZACIJU UDRUŽENOG RADA

Miloš Stojanović

САДРЖАЈ

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

- Душан Шупут, *Активна и пасивна легитимација у привредном спору када је странка радна организација која у свом саставу има ООУР* — — — — — 1
- Драгиња Крстић, *Обавезе организација удруженог рада и других субјеката уписа у судски регистар, у погледу промена условљених новим законодавством, с посебним освртом на рокове неопходних промена* — — — — — 24

ПРАВНА ПРАКСА

- Из судства (Из Билтена судске праксе, бр. 4 и 6/1977)* — — 40

ПРЕГЛЕД ПРАВНИХ ЧАСОПИСА

- Из садржаја часописа (Милош Стојановић)* — — — — — 45

Уређивачки савет:

Председник:

Никола Вујашковић
судија Врховног суда Војводине

Заменик председника

Олга Царић
адвокат у Новом Саду

Светозар Дракулић, заменик јавног правобраниоца Војводине, *Антоније Борић*, саветник покрајинског секретара за правосудје и општу управу, *Никола Јеловац*, адвокат у Сомбору, *Васа Калишки*, адвокат у Панчеву, *Жива Коњевић*, шеф Службе за скупштинске послове Привредне коморе Војводине, *Војислав Маринков*, адвокат у Вршцу, *др Љубиша Милошевић*, редовни професор Правног факултета у Н. Саду, *Душан Мићић*, секретар Покрајинског друштвеног правобраниоца самоуправљања, *Светозар Николић*, судија Привредног суда Војводине, *Милан Рапајић*, адвокат у Новом Саду, *Војислав Рашовић*, адвокат у Сремској Митровици, *Ласло Цабафи*, адвокат у Зрењанину, *др Петар Шарчевић*, доцент Правног факултета на Ријеци, *Душан Шипка*, стручно-политички сарадник у Покрајинској конференцији ССРН Војводине

Уређивачки одбор:

Главни и одговорни уредник:

Сава Савић
адвокат у Новом Саду

Борђе Вебер, адвокат у Новом Саду, *Будислав Вулегић*, адвокат у Новом Саду, *Светозар Добросављевић*, судија Општинског суда у Новом Саду, *Живко Киселички*, судија Окружног привредног суда у Новом Саду.

Технички уредник:

Мирјана Јовановић

Гласник издаје и власник је Адвокатска комора Војводине, 21000 Нови Сад, Змај Јовина 20/1. — Телефон: 29—459. — Годишња претплата 240.— дин., за иностранство двоструки износ. Цена једног броја 25.— дин.
Тек. рачун 65700-678-2047. Рукописи се не враћају.

На основу мишљења Покрајинског секретаријата за образовање, науку и културу САНП бр. 418—185 од 23. маја 1973. године, *Гласник* је стручна публикација ослобођена основног и посебног пореза на промет.

Штампарија „Будућност”, Шумадијска, 12.

